25՝դ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6977 · 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 · ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ · 5 ՁԻԼՀԻՃՃԷ 1326 · 29 Decembre 1908 · 25me année · N 6977

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ե. ՊՈՒԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ամբողջ համար տարեկան	80 Ղ.օ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուրսի համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه قلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲՈՆԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Ճիշդ ութ օր առաջ էր որ այս էջերուն մէջ կ'ըսէինք թէ Խորհրդարան մը կրնայ նոյնքան բռնակալ ըլլալ, որքան բացարձակ միապետ մը, եթէ իր անդամոց թուական առաւելութեանը վրայ կրթնելով՝ խլդել ուզէ փոքրամասնութեան ձայնը, եւ արհամարհէ արդարութիւնը ու իրաւունքը։ Բայց չիտակը ըսելով երբեք չէինք կարծեր թէ մեր այդ յօդուածը գրելէն ետքը դեռ եօթնեակ մը իսկ չանցած խորհրդարանական բրեանակալութիւնը իր սկզբնաւորութիւնն ընէր այդքան մերկապարանոց ու պերճաբորոյ եղանակով, ինչպէս ըրաւ հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ, երբ չիզճահարուեցաւ վաւերացնելու Շապին Գարահիսարի երեսփոխան մի ոմն Մուսթաֆա Էֆ.ի ընտրութիւնը, հակառակ Պոլսոյ հայ տիրոջ Դր. Զօրբայ Էֆ.ի կայծակնացայտ բողոքներուն և մեծագոռոզ ընդդիմախօսութեան, որոնցմով կը հաստատէր անհերքելի փաստերով ու պաշտօնական վաւերագրերով նոյն անձի նողկալի անցեալը, հայակեր եղեռնական արարքները և Սամսանդրութեան ու հաւասարութեան հակառակ ոգի և ընթացքը ունենալը։

Օսմ. Խորհրդարանի իսկամ մեծամասնութեան այդ կործը դժբախտաբար չատ չուտ հաստատեց ինչ որ կասկածելի էր իր կարգ մը անդամոց ընտրութեան եղանակէն ու զգացմունց տրամադրութիւնէն։ Աչխարհի որ և է Խորհրդարանի մէջ այդպիսի մարդ մը չէր կրնար ընդունուիլ իբրեւ երեսփոխան և սակայն Օսմ. Խորհրդարանը ընդունեց զայն, վասն զի իսկամ էր ան, վասն զի իր բոլոր չարիքները Հայոց դէմ գործած էր, Հայոց ջարդը կազմակերպողներէն էր, և վասն զի անոր դէմ բողոքողը Հայեր էին և ոչ թէ Իսլամները. և ինչ որ մարդկային բանականութեան սոսկում ու սարսափ կը պատճառէ այս խնդրոյն մէջ՝ ան է որ Խորհրդարանին իսկամ մեծամասնութիւնը վաւերացուց նոյն անձին երեսփոխանութիւնը, ոչ թէ չհաստատելով անոր վերագրուած եղեռնագործական արարքներուն կամ դանոնք հերքելու կարող ապացոյցներէ հոմզուած, այլ միմիայն անոր համար որ իբր եղեռնական ու դատապարտելի չերեւցան իր աչքին անոր այդ արարքները, քանի որ գործուած էին Հայոց դէմ։

Օսմ. Խորհրդարանի իսկամ մեծամասնութեան այս կերպ մտածողութենէն առաջնորդուիլը մանաւանդ անով հաստատուեցաւ որ ճիշդ միեւնոյն նստին մէջ անվաւեր հանեց ուրիշ երկու իսկամ երեսփոխաններու ընտրութիւնը ու վտարեց իր միջէն, վասն զի 1. անունք չարիք գործած էին Իսլամներու. և ոչ թէ Հայոց, 2. Անոնց դէմ բողոքողները Իսլամ էին և ոչ թէ հայ։

Այսքան բացայայտ խորութիւն, այսքան ակներեւ անարդարութիւն բռնապետութեան ամենէն խիստ չրջանին մէջ անգամ հազիւ կը տեսնուէր. զի ընդհանրապէս բռնապետական կառավարութեան սովորութիւնն էր արտաքին ձեւերը փրկել և, օրինակի համար, համանման պարագայի մը մէջ կեղծ դատավարութեամբ մը ամբաստանելը անպարտ արձակել։ Իսկ Խորհրդարանին մեծամասնութիւնը այդպիսի ձեւերու պէտք անգամ չտեսաւ, իր Ջախջախիչ մեծամասնութեամբ հեղձամղձուկ ըրաւ, խղդեց անխոնջ տրիբունին հրաբորբոք բողոքները և եկաւ ինդրոյն մէջէն, ինչպէս բռնապետ մը որ կը գոչէ car tel est mon plaisir (իմ քէֆը այդպէս կ'ուզէ)։

Իր այս միակ արարքով ակիրէէն իսկ ակնկալեալ տխուր և ընկճող տպաւորութիւն մը թողուց Օսմ. Խորհրդարանը որ հարկ կ'ըլլայ այժմէն մեծ մտահոգութեան մէջ իյնալ և խորհիլ թէ ո՞ւր արդեօք պիտի երթայ մանաւանդ մեր ազգին վիճակը, քանի որ Խորհրդարանը ոճրի կարդ իսկ չի դասեր Հայոց դէմ գործուած եղեռնական արարքները և ոչ ալ դատապարտութեան կամ ամբաստանութեան ենթակայ կը նկատէ անոնց հեղինակները։ Երբ այս լուրը գաւառները հասնի, ինչ ահաւոր տպաւորութիւն չպիտի գործէ Խորհրդարանէն իրաւունք և արդարութիւն սպասող ժողովրդեան վրայ. և ընդհակառակն օրգան յուսատաք քաջալերութիւն չպիտի պարգեւէ հարստահարիչ պէյերուն, կեղեքիչ հերոսապետներուն և մէկ խօսքով տարիներէ ի վեր Հայոց արիւնը ծծող քիւրտ ցեղապետներուն։ Զարմացեա՞ւ արդեօք Խորհրդարանին մեծամասնութիւնը թէ իր այդ քուէին արձագանգը մինչեւ ո՞ւր կրնար հասնիլ և ինչ հետեւանքներ ունենալ։ Անշուշտ խորհեցաւ և խորհրդածութեամբ իսկ այդպէս որոշեց, որպէս զի հայաջինջ և հայակեր ոճրագործներուն ահուդողի մէջ եղող պրեերը ոգեւորէ, քաջալերէ ու վախերնին փարատէ։

Ահա թէ ինչ ահագին ու ծանրակշիռ նշանակութիւն ունէր Շապին Գարահիսարի երեսփոխան տիրահռչակ Մուսթաֆայի ընտրութեան վաւերացումը և ահա թէ ինչո՞ւ այդքան սրտաբեկութիւն ու տխրութիւն պատճառեց հայ չրջանակներու մէջ այդ վաւերացումը։

Հանդէպ այս ահաւոր երեւոյթին, որ զարհուրելի յայտնութիւն մը եղաւ յանկարծ, զի իր բոլոր մերկութեամբ մէջտեղ հանեց թուրք երեսփոխաններու հոգեբանութիւնը՝ մեզ Հայերուս կը մնայ մտածել թէ ինչ պիտի ընենք երբ Օսմ. Խորհրդարանէն ալ իրաւունք ու արդարութիւն չգտնենք, ինչպէս չէինք գտներ նախկին բռնապետական կառավարութենէն։ Մինչ դարձ երբ դեռ Խորհրդարանը չէր գոյութիւն ունեցեր, կը կարծէինք ու կը յուսայինք թէ կառավարութեան անտարբերութիւնը վերջին 3—4 ամիսներուն մէջ՝ փոխանցման չրջանի մը յատուկ դժուարութեանց արդիւնք էր և կը մխիթարուէինք՝ ըսելով թէ Խորհրդարանը դուսարուելուն՝ ամէն բան կարգի կը մտնէ։ Բայց ահա Խորհրդարանին Դշ. օրուան քուէն ամէն լոյս ի դերեւ կը տանէ։ Վասն զի յանձին Շապին Գարահիսարի երեսփոխանին՝ լոկ տիրապետական Մուսթաֆան չէր որ անպարտ արձակուեցաւ հանդիսաւորապէս, այլ բոլոր այն եղեռնագործները, աւազակները, հարստահարիչները որոնք իրենց ոճիրները Հայոց վրայ միայն ի գործ դրած են։ Հետեւաբար կը կասկածինք թէ բան մնն ալ կարգին մտնելիք չունի և պիտի չարուներկուն նաև այսուհետեւ նախկին քաղաքականութիւնը որ էր չլսել Հայոց բողոքները, անտես ընել անոնց գանգատները և ձգել որ չարունակուին անոնց դէմ գործուած հալածանքները, զրկանքները և բռնութիւնները։

Իսկ թէ ինչ ընթացք բռնելու է այս նուիրեալը այդպիսի ձեւերու պէտք անգամ չտեսաւ, իր Ջախջախիչ մեծամասնութեամբ հեղձամղձուկ ըրաւ, խղդեց անխոնջ տրիբունին հրաբորբոք բողոքները և եկաւ ինդրոյն մէջէն, ինչպէս բռնապետ մը որ կը գոչէ car tel est mon plaisir (իմ քէֆը այդպէս կ'ուզէ)։

Իր այս միակ արարքով ակիրէէն իսկ այնպիսի տխուր և ընկճող տպաւորութիւն մը թողուց Օսմ. Խորհրդարանը որ հարկ կ'ըլլայ այժմէն մեծ մտահոգութեան մէջ իյնալ և խորհիլ թէ ո՞ւր արդեօք պիտի երթայ մանաւանդ մեր ազգին վիճակը, քանի որ Խորհրդարանը ոճրի կարգ իսկ չի դասեր Հայոց դէմ գործուած եղեռնական արարքները և ոչ ալ դատապարտութեան կամ ամբաստանութեան ենթակայ կը նկատէ անոնց հեղինակները։ Երբ այս լուրը գաւառները հասնի, ինչ ահաւոր տպաւորութիւն չպիտի գործէ Խորհրդարանէն իրաւունք և արդարութիւն սպասող ժողովրդեան վրայ. և ընդհակառակն օրգան յուսատաք քաջալերութիւն չպիտի պարգեւէ հարստահարիչ պէյերուն, կեղեքիչ հերոսապետներուն և մէկ խօսքով տարիներէ ի վեր Հայոց արիւնը ծծող քիւրտ ցեղապետներուն։ Զարմացեա՞ւ արդեօք Խորհրդարանին մեծամասնութիւնը թէ իր այդ քուէին արձագանգը մինչեւ ո՞ւր կրնար հասնիլ և ինչ հետեւանքներ ունենալ։ Անշուշտ խորհեցաւ և խորհրդածութեամբ իսկ այդպէս որոշեց, որպէս զի հայաջինջ և հայակեր ոճրագործներուն ահուդողի մէջ եղող պրեերը ոգեւորէ, քաջալերէ ու վախերնին փարատէ։

Ահա թէ ինչ ահագին ու ծանրակշիռ նշանակութիւն ունէր Շապին Գարահիսարի երեսփոխան տիրահռչակ Մուսթաֆայի ընտրութեան վաւերացումը և ահա թէ ինչո՞ւ այդքան սրտաբեկութիւն ու տխրութիւն պատճառեց հայ չրջանակներու մէջ այդ վաւերացումը։

Հանդէպ այս ահաւոր երեւոյթին, որ զարհուրելի յայտնութիւն մը եղաւ յանկարծ, զի իր բոլոր մերկութեամբ մէջտեղ հանեց թուրք երեսփոխաններու հոգեբանութիւնը՝ մեզ Հայերուս կը մնայ մտածել թէ ինչ պիտի ընենք երբ Օսմ. Խորհրդարանէն ալ իրաւունք ու արդարութիւն չգտնենք, ինչպէս չէինք գտներ նախկին բռնապետական կառավարութենէն։ Մինչ դարձ երբ դեռ Խորհրդարանը չէր գոյութիւն ունեցեր, կը կարծէինք ու կը յուսայինք թէ կառավարութեան անտարբերութիւնը վերջին 3—4 ամիսներուն մէջ՝ փոխանցման չրջանի մը յատուկ դժուարութեանց արդիւնք էր և կը մխիթարուէինք՝ ըսելով թէ Խորհրդարանը դուսարուելուն՝ ամէն բան կարգի կը մտնէ։ Բայց ահա Խորհրդարանին Դշ. օրուան քուէն ամէն լոյս ի դերեւ կը տանէ։ Վասն զի յանձին Շապին Գարահիսարի երեսփոխանին՝ լոկ տիրապետական Մուսթաֆան չէր որ անպարտ արձակուեցաւ հանդիսաւորապէս, այլ բոլոր այն եղեռնագործները, աւազակները, հարստահարիչները որոնք իրենց ոճիրները Հայոց վրայ միայն ի գործ դրած են։ Հետեւաբար կը կասկածինք թէ բան մնն ալ կարգին մտնելիք չունի և պիտի չարունակուի նաև այսուհետեւ նախկին քաղաքականութիւնը որ էր չլսել Հայոց բողոքները, անտես ընել անոնց գանգատները և ձգել որ չարունակուին անոնց դէմ գործուած հալածանքները, զրկանքները և բռնութիւնները։

Իսկ թէ ինչ ընթացք բռնելու է այս դարաշրջանի Խորհրդարանը՝ ասիական բռնապետութեան ներքեւ, ինչպէս Օսմանեան Խորհրդարանը՝ մեր դարուն, ինչպէս Ռուսական Դիւմա՝ Ռուսիոյ մէջ, ինչպէս Պարսկական Մէճլիս՝ Պարսկաստանի մէջ, ինչպէս Ֆրանսական Ազգային Ժողովարան՝ Ֆրանսայի մէջ, ինչպէս Գերմանական Ռայխստակ՝ Գերմանիոյ մէջ, ինչպէս Անգլիական Խորհրդարան՝ Անգլիոյ մէջ, ինչպէս Իտալական Խորհրդարան՝ Իտալիոյ մէջ, ինչպէս Ամերիկեան Կոնկրէս՝ Ամերիկայի մէջ, ինչպէս Ֆրանսական Սենատ՝ Ֆրանսայի մէջ, ինչպէս Բելգիական Սենատ՝ Բելգիոյ մէջ, ինչպէս Հոլանդական Սենատ՝ Հոլանդիոյ մէջ, ինչպէս Դանիական Ֆոլքեթինկ՝ Դանիոյ մէջ, ինչպէս Սուիսական Ֆէտերալ Սենատ՝ Սուիսիոյ մէջ, ինչպէս Սերբական Սքուպշթինա՝ Սերբիոյ մէջ, ինչպէս Բուլգարական Սոբրանիէ՝ Բուլգարիոյ մէջ, ինչպէս Ռումանական Սենատ՝ Ռումանիոյ մէջ, ինչպէս Հունական Պուլ՝ Հունաստանի մէջ՝ ոմանք կերան իրանց զաւակներին...

Այդ բոլոր սոսկալի արհաւիրքներուն ժամանակ, երբ մարդկային ամէն հոգեկան և մտաւոր զօրութիւնները փչրվում են, խորտակվում են վերահաս փոթորիկներուն հարուածներուն ներքոյ,— երբ մարդը փոքրանում է, ոչնչանում է վտանգի ահաւորութեան առջեւ, — անասան մնաց միայն Թագուհին։ Մինչեւ իր վերջին զինուորը կորցնելը՝ նա պահպանեց իւր հոգու բարձր զօրութիւնը և իւր ամրոցի դռները բաց չառեց թշնամու առջեւ։

Նա մտաւ այդ ամրոցը տասն և մէկ հազար սպառազինուած տղամարդիկներով և հինգ հազար իչխանական սիրիներով։ Ամէնքը մնաց, ամէնքը զոհ եղան հայրենիքի պաշտպանութեան սիրոյն։ Կենդանի մնաց միայն Թագուհին իւր երկու մանկահասակ նաժիշտների հետ։ Կենդանի մնաց և Որմիզդուխտ օրիորդը։ Տասն և երեք ամիս անցուցին նրանք անվտանգ։ Տասն և չորսերորդ ամսում միայն՝ միաժամանակ սկսուեցան սովը և ժանտախտը։ Եւ այդ մի ամսում ոչնչացրին ամէն կենդանութիւն, — այդ մի ամսում տարան տասն և եօթն հազար զոհեր...

Տասն և չորսերորդ ամսի վերջին օրն էր, — վերջին ազէտալի օրը։

Երեկոյեան արեգակի դողդոջուն ճառագայթները մի քանի րոպէ եւս փայլփայլեցին ամրոցի բարձր աչտարակների կապտագոյն ապեկարների վրայ, և ապա, մարող կեանքի վերջին նշոյլների նման, իսկոյն հանգան։ Մթութիւնը սկսեց զերեզմանը։ Ամէն ոք գիտէր, որ վաղը, եւ դուցէ մի քանի բոպէից յետոյ, կարող է ալ ևս չը լինել...

Բայց բերդի դրսում դեռ չը դիտէին, թէ ներսում ի՞նչ է կատարվում։ Պաշարողները և՛ մեռնում էին, և՛ պատրաստվում էին մեռնելու համար և՛, մի և նոյն ժամանակ, կռւում էին արտաքին թշնամու հետ։

Ժանտախտի հետ համաբեռ դու գնթաց կերպով սկըսուեցաւ. և սովը։ Սովը դեռ բաղանցեց ժանտախտին։ Սովը մոռանալ տուաց ժանտախտի ահռելութիւնը։ Հէնտ էր մեռնել, բայց շատ դժուար էր կենդանի մարդուն քաղցի կատաղութեան հետ մաքառել։

Բերդի պաշարման տասն եւ երեք ամիսների ընթացքում նրա մէջ խմբուած անազին բազմութիւնը սպառեց բոլոր ամբարները։ Տասն և չորսերորդ ամսում այլ ևս ոչինչ չէին գտնում ուտելու։ Բերդում ոչ շուն մնաց, ոչ կատու և ոչ մի այլ չորքոտանի,—բոլորը կերան։ Աղտանի կանայք, երկանաքարը առջեւում դրած, ոսկրներ էին աղում և բաժանում էին սովեալներին, որոնք փոխնդի նման ուտում էին։ Ինքը Թագուհին՝ կօշիկների և տրեխների կաշիներից՝ իւր ձեռքով ապուր էր եփում, և բաժանում էր սովեալներին։ Դրանք ևս սպառուեցան։ Սպառուեցան նաև բերդի սպառաժների վրայ բուսած մացառները, որ տեղի փոխանցնում էին մահացութիւնը, քան թէ կշտացնում էին։ Օրնասական տագնապը այն սատիան կատաղութեան հասաւ, որ սովի խելագարութեան մէջ՝ ոմանք կերան իրանց զաւակներին...

Այդ բոլոր սոսկալի արհաւիրքների ժամանակ, երբ մարդկային ամէն հոգեկան և մտաւոր զօրութիւնները փչրվում են, խորտակվում են վերահաս փոթորիկների հարուածների ներքոյ,— երբ մարդը փոքրանում է, ոչնչանում է վտանգի ահաւորութեան առջեւ, — անասան մնաց միայն Թագուհին։ Մինչեւ իւր վերջին զինուորը կորցնելը՝ նա պահպանեց իւր հոգու բարձր զօրութիւնը և իւր ամրոցի դռները բաց չառեց թշնամու առջեւ։

Նա մտաւ այդ ամրոցը տասն և մէկ հազար սպառազինուած տղամարդիկներով և հինգ հազար իչխանական սիրիներով։ Ամէնքը մնաց, ամէնքը զոհ եղան հայրենիքի պաշտպանութեան սիրոյն։ Կենդանի մնաց միայն Թագուհին իւր երկու մանկահասակ նաժիշտների հետ։ Կենդանի մնաց և Որմիզդուխտ օրիորդը։ Տասն և երեք ամիս անցուցին նրանք անվտանգ։ Տասն և չորսերորդ ամսում միայն՝ միաժամանակ սկսուեցան սովը և ժանտախտը։ Եւ այդ մի ամսում ոչնչացրին ամէն կենդանութիւն, — այդ մի ամսում տարան տասն և եօթն հազար զոհեր...

Տասն և չորսերորդ ամսի վերջին օրն էր, — վերջին ազէտալի օրը։

Երեկոյեան արեգակի դողդոջուն ճառագայթները մի քանի րոպէ եւս փայլփայլեցին ամրոցի բարձր աչտարակների կապտագոյն ապեկարների վրայ, և ապա, մարող կեանքի վերջին նշոյլների նման, իսկոյն հանգան։ Մթութիւնը սկսեց

"ԱՐԵՒԵԼՔ„ի ԹԵՐԹՕՆԸ — ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ (86)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Յ.Ռ.

ՀԱՅՐ ՄԱՐԴՊԵՏԸ

Եւ Թագուհին ամենայն անձկութեամբ սպասում էր... և ամենայն եռանդով ընդդիմանում էր... Սպասում էր և նրա հետ գտնուած բազմութիւնը...

Ամբողջ տասն և երեք ամիս սպասեց նա, ամբողջ տասն և երեք ամիս քաջութեամբ ընդդիմացաւ նա։ Ոչ Մերուժանի վայրագութիւնը և ոչ պարսկական զօրքերի կատաղութիւնը, չը կարողացան աղդել Արտաքերսի անմատչելի ամրութիւնների վրայ։ Բայց ազդեց երկնքի պատուհասը...

Տասն և չորսերորդ ամսում յայտնուեցաւ մի նոր և տելի կատաղի թշնամի, որի հետ այլ ևս հնար չը կար մարտնչելու։ Դա էր սոսկալի ժանտախտը։ Առաջին կերպով սկսեց կոտորել պաշարողներին։ Ամէն օր մի քանի հարիւր հոգի մեռնում էին։ Մի անգամ Թագուհու սենեկապետը՝ Ամէն ոք գիտէր, որ վաղը, եւ դուցէ մի քանի բոպէից յետոյ, կարող է ալ ևս չը լինել...

Բայց բերդի դրսում դեռ չը դիտէին, թէ ներսում ի՞նչ է կատարվում։ Պաշարողները և՛ մեռնում էին, և՛ պատրաստվում էին մեռնելու համար և՛, մի և նոյն ժամանակ, կռւում էին արտաքին թշնամու հետ։

Ժանտախտի հետ համաբեռ դու գնթաց կերպով սկըսուեցաւ. և սովը։ Սովը դեռ բաղանցեց ժանտախտին։ Սովը մոռանալ տուաց ժանտախտի ահռելութիւնը։ Հէնտ էր մեռնել, բայց շատ դժուար էր կենդանի մարդուն քաղցի կատաղութեան հետ մաքառել։

Բերդի պաշարման տասն եւ երեք ամիսների ընթացքում նրա մէջ խմբուած անազին բազմութիւնը սպառեց բոլոր ամբարները։ Տասն և չորսերորդ ամսում այլ ևս ոչինչ չէին գտնում ուտելու։ Բերդում ոչ շուն մնաց, ոչ կատու և ոչ մի այլ չորքոտանի,—բոլորը կերան։ Աղտանի կանայք, երկանաքարը առջեւում դրած, ոսկրներ էին աղում և բաժանում էին սովեալներին, որոնք փոխնդի նման ուտում էին։ Ինքը Թագուհին՝ կօշիկների և տրեխների կաշիներից՝ իւր ձեռքով ապուր էր եփում, և բաժանում էր սովեալներին։ Դրանք ևս սպառուեցան։ Սպառուեցան նաև բերդի սպառաժների վրայ բուսած մացառները, որ տելի փոխանցնում էին մահացութիւնը, քան թէ կշտացնում էին։ Օրնասական տագնապը այն սատիան կատաղութեան հասաւ, որ սովի խելագարութեան մէջ՝ ոմանք կերան իրանց զաւակներին...

Այդ բոլոր սոսկալի արհաւիրքների ժամանակ, երբ մարդկային ամէն հոգեկան և մտաւոր զօրութիւնները փչրվում են, խորտակվում են վերահաս փոթորիկների հարուածների ներքոյ,— երբ մարդը փոքրանում է, ոչնչանում է վտանգի ահաւորութեան առջեւ, — անասան մնաց միայն Թագուհին։ Մինչեւ իւր վերջին զինուորը կորցնելը՝ նա պահպանեց իւր հոգու բարձր զօրութիւնը և իւր ամրոցի դռները բաց չառեց թշնամու առջեւ։

Նա մտաւ այդ ամրոցը տասն և մէկ հազար սպառազինուած տղամարդիկներով և հինգ հազար իչխանական սիրիներով։ Ամէնքը մնաց, ամէնքը զոհ եղան հայրենիքի պաշտպանութեան սիրոյն։ Կենդանի մնաց միայն Թագուհին իւր երկու մանկահասակ նաժիշտների հետ։ Կենդանի մնաց և Որմիզդուխտ օրիորդը։ Տասն և երեք ամիս անցուցին նրանք անվտանգ։ Տասն և չորսերորդ ամսում միայն՝ միաժամանակ սկսուեցան սովը և ժանտախտը։ Եւ այդ մի ամսում ոչնչացրին ամէն կենդանութիւն, — այդ մի ամսում տարան տասն և եօթն հազար զոհեր...

Տասն և չորսերորդ ամսի վերջին օրն էր, — վերջին ազէտալի օրը։

Երեկոյեան արեգակի դողդոջուն ճառագայթները մի քանի րոպէ եւս փայլփայլեցին ամրոցի բարձր աչտարակների կապտագոյն ապեկարների վրայ, և ապա, մարող կեանքի վերջին նշոյլների նման, իսկոյն հանգան։ Մթութիւնը սկսեց հեղդեղեալ նեղմացնել ամրոցի պայծառ լուսաւորութիւնը։ Տիրում էր ընդհանուր լռութիւն, ընդհանուր դատարկութեան հետ։ Տեղ-տեղ երեւում էին միայն անթաղ դիակներ, որ մնացել էին որպէս կերակուր գիշակեր թռչուններին։ Սեւ անգղների անյագ երամ, սեւ ագիների նման, պտրվում էր այդ պլանդակուած դիակների չուրջը, և երբեմն իւր անասելի բորբ կանչունով ազմկում էր օդի մեռելային հանգստութիւնը։

Այդ մինչեւ երկու մանկահասակ օրիորդները, երկու գեղեցիկ Արտեմիսների նման, շրջում էին ամրոցի ահռելի դատարկութեան մէջ։ Երկուսի ուսին եւս ձգած էր մի-մի արծաթեայ կապարճ լի նետերով, երկուսն էլ ձեռքում կռում էին մի-մի թեթեւ ազեղ։ Որսորդութեան այդ սիրուն գիցուհիները հագել էին՝ սասունցի որսորդ կանանց նման՝ որսորդական կարճ զգեստներ։ Գլխների երկայն գիսակները պատանեւ կապած ճակատի վրայ, կուրծքերը կիսով չափ բաց, բազուկները հոլանի, և մերկ սրունքների վրայ կապել էին նախչուն, փեռուրի պէս թեթեւ, մոյկերը։ Դրանք Թագուհու երկու նաժիշտներն էին։ Մէկին կոչում էին Շուշանիկ, միւսին Հասմիկ։ Երկուսն էլ շուշանների նման ճերմակ էին, երկուսն էլ հասմիկի նման հոտաւէտ էին։ Նրանք հասան շրջապարսպի աչտարակներից մէկի մօտ։ Նայեցին դէպի վերեւ, յետոյ լուռ ժպիտով նայեցին միմեանց երեսին։

—Թող այս երեկոյ ես առաջ փորձեմ իմ բախտը,—ասաց Շուշանիկը հազիւ լսելի ձայնով։

—Ոչ, առաջ ես,—ինդրեց Հասմիկը։

Այսպէս վիճելով, մօտենում էին նրանք մի զոյգ աղաւնիի, որ նստած էին աչտարակի բարձրութեան վրայ, և խորին հրճուանքով զուրգուրում էին միմեանց։

Շուշանիկը զգուշութեամբ ձեռքը տարաւ դէպի կապարճը, հանեց մի նետ, յարմացրեց աղեղին և ուղղեց դէպի երջանիկ թռչունները Լաքը նայեց, նետը պռնգաւ... Բայց նետումը անցաւ անպէտ... Նրան անմիջապէս հետեւեց Հասմիկի նետը։ Աղաւնիներից մէկը, թեւերը թափահարելով, գլորուեցաւ դէպի ցած։ Միւսը թռաւ, և օդի մէջ մի քանի տխուր պտոյտներ գործելով իւր սիրելի վարուժանի չուրջը, և յետոյ անյայտացաւ գիշերային մթութեան մէջ։

Հասմիկը վեր առաջ իւր որսը, սկսեցին առաջ գնալ, և նրանց վաւաշուն աչքերը ուշադրութեամբ դեղերում էին աչտարակների բարձրութեան վրայ, ուր ամէն երեկոյ դալիս էին աղաւնիները գիշերային հանգիստ գտնելու։ Շուշանիկը տխուր էր, որովհետեւ այդ առաջին անգամն էր, որ նրա նետը չեզվում էր նպատակից։ Իսկ Հասմիկի դէմքը, ընդհակառակն, փայլում էր մի առանձին ինքնագոհական ուրախութեամբ։

Այսպէս ամէն երեկոյ՝ այդ երկու մանկահասակ աղջիկները յայտնվում էին ամրոցի շրջապարսպի մօտակայքում և թռչուններ էին որսում։ Այդ թռչուններից պատրաստում էին իրանց սիրելի Թագուհու թէ ճաշը և թէ ընթրիքը։ Այդ թռչուններով կերակրվում էին և իրանք։

(Շարունակելի)

զակները Մուշ բերելով, կաշառք առա-նալով յետ կը վերադարձնեն, վերսկսելու իրենց ծանօթ նախճիրները։

Երեսուն տարիներէ ի վեր պատուա-սակած Տարօնեցին, երբեք այս տարուայ նման դժար ու սովի տարի չէր տեսած, Սասնոյ վերջի (1904) կոտորածի, 50 հա-զարէ աւելի արշաւախումբը դաշտի հրդե-մարեց, իսպառ փճացուց շէն օճախները և դաշտերն ոլորովին կարաւ հայէ ու թայէ։ Նախորդ տարին դաշտերն քիչ ցանեց, շատ քիչ, որովհետև նա ո՛չ լուծք ունէր և ո՛չ սերմ։ Այս Ժողո-վուրդը բոլորովին փճացեր է, լծքէ, ցանքէ կտրեր է, օրինակ քեզի ցրօնք։ Ցրօնք դաշտի էն շատ բնակչօք լիքու պտղով գիւղն էր, 4–5 հարիւր տուն, ամէնքն ալ համայ, լծքի ու գուտնի ճիւղ ու նախրի տէր էին, բայց այսօր հարիւ մնացեր է 25-30 լուծք, կը խնդ-ռեմ ըսէ՛ք, երեսուն լուծք կը կշտացնէ՞ ցրօնքի բնակչութիւնը. սոյն համեմա-տութեամբ ամէն գիւղը աւերակ է դար-ձեր։

Այս տարի գիւղացիները ձգտեցան առնել տասանորդը (ասար), բայց ղեկա-ուեցաւ և անտց չտրուեցաւ., թէև կա-ռավարութիւնը պահ մը զանոնք առաջ քշեց, իւրաքանչիւր գիւղը գիւղացիին տալու սին պատրուակով, բայց գիտէ՞ք ինչ ըրաւ, անտց թիկունք դրած էր վաչառու միլիպանիները, որոնք ա-ճուրդի ժամանակ, յառաջատութեան քանակութեամբ կ'աւելցնէին ասարը, հայ գիւղացին չտրուելու համար, որով ամ-բողջ գիւղերու բերքերը նորէն կեղեքիչ դասակարգը ամրարեց։

Զարմով մը կընայ մեղմանալ Մշոյ սովը, եթէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ և հանրութեան չան վաչառ-ու միլիթամմինիներու չանէն վեր դասէ. ըսէ՛ք տեսնե՛մ ո՞ր վաչառուն է որ 1000 ասար կտ ցորեն չունի, ինչի՞ նեղերը պէնդ մը գոցեր կղպեր են, ինչո՞ւ չեն ծախեր, միթէ ատոնք քար ձգեր են թե-սերնին ցաւա՞ց, հոգիներն չեղնէ, քիչ մըն ալ պակաս գնով թող ծախեն, մինչեւ երբ ատոնք կեղեքեն, հարատեարեն ժո-ղովուրդը, ա՛ն Բաբերդի ալաՖտարներ, Մուշի սալաՖտարներ, երբեք չի քաշուիր ձեր բրածը։

Քանի մը օրէ ի վեր հացատները փա-կուեր են, հաց չկայ, թէև 2 կամ 3 հա-ցագործները մինչեւ կէս օր կը բանան, բայց նրանց թխած հացն ալ հաց չէ, ա-մենացած տեսակէն, կնատէի, խուկլի (ոչ թթուած), ալնի (անաղ) ևն. միթէ այդ տեսակ հաց կը կլլուի՞. իրաց այս ցաւալի կացութեան մէջ, օր մը չտեսանք միէ՛քսաբրիր հրապարակ եղած ակնարկ մը դարձնէր ժողովրդեան այս արգահա-տելի վիճակին։ Օրքան զոր կը սպէ, ցո-րենի ամբարներու դռները ժողովրդեան վրայ կը գոցուի, կոտ ցորեն (երկու լիդր) 25 ղր. կը ծախուի, բայց դեռ բարձրա-նալու կը հակամտի, օխա հաց 70 փա-րայ է, մնդեան վերաբերեալ բոլոր նիւ-թերը սղել սկսեր են։ Փայտ սղութիւն որ երբէք տեսնուած չէր Մշոյ երկրին մէջ, չնորհիւ սև և սեմ ածրու պրակներուն, հիմա նա ալ սղել սկսած է և լիդր 60 փարայի կը ծախուի։ Աստուած իմ, դու հանիս այս նեղ ժողովրդեան։

ՆԱԶԱՐԷԹ Պ. ՄԱՐՏԻՐՈՍ

ՕՐՈՒԱՆ ԼԱՒԻՐԵՐ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Գ. ՆՍՏԱԵՏՔԱՆ

Զ. ՆԻՍՏ 13 Դեկտ. 1908

Շաբաթ օրը տեղի ունեցաւ Երեսփ. Ժողովին Զ. նիստը։ Առեանը բացուեցաւ ժամը 6½ին։ Առենապետին հրաւէրով առենադպիրը կարդաց եւրոպական սա գիրը որ Ամէա Բիզա պէյի առենա-պետ անուանուելը կը ծանուցանէր.

«Ձեր Վսեմութիւնը Երեսփ. Ժողովին առենապետ անուանուած և Կայս. Իրաւ մը հրամայած ըլլալով հարկ եղած գոր ծողութիւնները կատարել, կը խնդրուի որ ձեռնարկէք առենապետութեան պաշտօ-նին»։

Այս գրութիւնը ողջունուեցաւ բուռն և երկարատեւ ծափահարութիւններով։ Առժամեայ առենապետ Ալի Նաքի պէյի հրաւէրով Ամէա Բիզա պէյ բազմեցաւ առենապետութեան աթոռը։ Նաքի պէյ շնորհաւորեց և յաջողութիւն մաղթեց։ Երեսփոխանները «ամէնայնիւ պատաս-խանեցին։ Ամէա Բիզա պէյ առենապե-տութեան աթոռը բազմելուն սա բանա-խօսութիւնը արտասանեց.

«Ցաւգելի ընկերներ,

«Քսան տարի առաջ երբ Պրուսայի նա-հանգին կրթական տնօրէնի պաշտօնը թո-ղելով Բարիզի մէջ ձեռնարկեցի մեր ազ-գային էական իրաւունքներուն պաշտ-պանութեանը, վստահ էի որ հայրենիքս օր մը ազատ ու երջանիկ պիտի ըլլայ։ Միշտ մեծ հուսալով և վստահութեամբ աշխատեցայ։ Կը կարծէի սակայն թէ պանդխտութեան մէջ վարած ամբոր և չքաւոր կեանքիս բերմամբ պիտի չկրնայի տեսնել այս ազատութիւնը, այս եր-ջանկութիւնը։ Ընկերներուս ջանքերուն ու առաքինութեանը և Վեհ. Սուլթանին իմաստուն ու հեռատես յաջողութեանը իրրեւ արդիւնք այսօր կը տեսնեմ կիրա-ռումը այն Սահմանադրութեան զոր քսան տարիէ ի վեր պաշտպանեցի։ (Ծափահա-ռութիւններ)։ Նաև կը փառաւորեմ տես-նելով որ օսմ. ազգին ներկայացուցիչներ բուն և վեհապետին կողմէ արժանի կը նկատուիմ աշխարհի ամէնէն թանկագին և ամէնէն պտնծալի մէկ վարձատրու-թեանը։ Այս մեծ շնորհը զիս միայն գոհ ու երախտապարտ չի թողուր, այլ չատ մը կարեւոր պարտականութեանց ալ կ'ենթարկէ զիս։ Այդ պարտականութեանց գլխաւորը պիտի ըլլայ անկողմնակալու-թեամբ կատարելու աշխատիլ ձեր կողմէ ինձ յանձնուած պաշտօնը։ (Ծափահառու-թիւններ)։ Մեր ձեռքը գտնուած ներքին կանոնագիրը մինչեւ մէկ ատենման սահ-մանած է Երեսփ. Ժողովին բարեկարգու-թիւնը, ապահովութիւնը, վիճաքանու-թեանց ուղղութիւնը և վերջապէս ատե-նագրին յատուկ այդ կարգի պարտա-կանութիւնները։ Այսուհանդերձ նոյն կա-նոնագրէն զատ, որուն կիրառմանը մասին դեռ կատարեալ վարժութիւն մը չկայ, պարտականութեանցս կատարմանը մէջ ամէնէն մեծ յենակէտս պիտի ըլլայ մեր ազգային ծանրախոհութիւնը ու բարե-կրթութիւնը և իմ մասիս ձեր համակ-ութիւնը և վստահութիւնը։ (Ծափահա-ռութիւններ)։ Այս կանոնաւորութենէն ա-ռաջ գալիք օգուտը միայն ընդհանուրին կը վերաբերի, որով կը խնդրեմ և կը յուսամ որ ատենապետին օգնէք և անոր գործը դիւրացնէք, մինչեւ որ գործերը իրենց բնական ընթացքը գտնեն։ (Ծա-փահառութիւններ)։ Ներքոյի Ազգային Ժողովներուն մէջ, ինչպէս գիտէք, աջա-կողմի ու ձախակողմի կուսակցութիւններ կան. նաև կան կառավարութեան ընդ-դիմադիր կուսակցութիւններ և այն տե-սակ անձեր որոնք քննադատութիւններով կառավարութիւնը կը վախցնեն և իրենց անձնական շահերուն կը ծառայեն։ Ատոնց մէկ մասը ոչ թէ բանականութեամբ, այլ սովորութիւններով կ'աշխատի իր հակառա-կորդները լուծելու, որով վիճաքանու-թեանց դժուարանալուն և գործերու յա-պաղելուն պատճառ կ'ըլլայ։ Կը կարծեմ թէ այդ տգեղ սովորութիւնները մեր մէջ չեն կրնար գոյութիւն ունենալ։ Ազգա-յարութիւնները կամ քննադատութիւն-ները երբ նախապէս կատարուին ձեռնհաս պաշտօնարանին և պատկանեալ անձին, և երբ ատոնք արդիւնք մը չունենան ու հրապարակաւ բողոքի, հանրու-թեան գործերը աւելի շուտ և աւելի կանոնաւոր կերպով տեսնել կա-րելի կ'ըլլայ։ Անշուշտ Օսմանցիներուն միջեւ միութեան ու համաձայնութեան փափաքողները ժողովրդեան բարի օրի-նակ մը ըլլալու պիտի աշխատին, հին վէճերը ու կռիւները մոռնալով։ (Ծափա-հառութիւններ)։ Մենք այսօր միայն մտա-ծելու ենք պատրաստելու այն միջոցները որոնցմով մեր հայրենիքը երջանիկ, զօ-րաւոր, պտղաւէտ և անկախ կրնայ ըլլալ։ (Ծափահառութիւններ)։ Մեր ջան-քերովը պէտք է հաստատենք թէ մեզի հոս իրրեւ երեսփոխան զրկող մեր հայրենա-կիցները չեն խաբուած իրենց ընտրու-թեանը մէջ. այդ կերպով անդամ մը ևս պէտք է շահինք անոնց սէրն ու վստա-հութիւնը։ Մեր օրէ և կարողութիւնը պիտի համեմատի ազգին կողմէ մեզ նկատմամբ ցոյց տրուելիք վստահու-թեան։ Ինչպէս որ ազգը իր իրաւունք-ներուն և շահերուն պաշտպանութեանը համար մեզ կը վստահի, այնպէս ալ մենք, թէ՛ այդ նուիրական պարտակա-նութիւնը պէտք եղածին պէս կատարե-լու և թէ այս երկրին մէջ սահմանադրա-կան կառավարութեան ձեւն ու սկզբունք-քը ամրապնդելու և տեւականութիւնը կարենալ ապահովելու համար, ոչ թէ մէկ անձի կամ փոքրաթիւ անձերու, այլ ամ-բողջ ազգին օգնութեանը պէտք է յե-նունք։ (Ծափահառութիւններ)։ Քանի տա-լու տանն պէտք է մտածենք որ մեզ ընտրող ամբողջ Օսմանցիներուն անու-նովը կը գործենք։ Ցեղի և կրօնքի ան-համաձայնութեան մտածողութիւնները պէտք չէ զբաղեցնեն մեր դատարանը։ (Ծափահառութիւններ)։ Զգացումներէ ա-ռանց պարտուելու պէտք է նկատողու-թեան առնենք հայրենիքին չահերը և մեր տալիք որոշմանց մէջ սլ խիղճով մեր են-թակայ եղած պատասխանատուութիւնը։ Դուրսէն որ և է անձ, որ և է կուսակ-ցութիւն պէտք չէ ազդեցութիւն ունե-նայ մեր բաղձանքներուն և տարբերու-թիւնը վրայ։ (Ծափահառութիւններ)։ Մեր ամէնուս և մանաւանդ ատենապետին պարտքն է այս ազատութիւնը և անկա-խութիւնը ապահովել։ Առենապետին կա-րեւոր պարտականութիւններէն մէկն ալ է պահպանել վարկը և արժանապատուու-թիւնը Երեսփ. Ժողովին, որ ազգին փա-ռացը մարմնացումն է։ Այս Ժողովին մէջ ազատորէն խօսիլ ամէնուն իրաւունքն է, սակայն հարկ է որ քմահաճոյքով չըլլայ, այլ կանոնաւոր կերպով։ Երբ վիճաբա-նութեանց և քննադատութեանց պտուն մեր ընկերներուն իրաւունքները ու արդ-ժանապատուութիւնը յարգենք և անձ-նակատութենէ միտ խոյս տանք, այդ կերպով բարեկամներու և օտարներու առջեւ պարծած կ'ըլլանք մեր ազգային առաքինութիւնները։ (Ծափահառութիւն-ներ)։ Երեսփ. Ժողովին կանոնաւորու-թիւնը օրինակ մը պիտի ըլլայ նահանգ-ներու թաղապետական ժողովներուն։ Երբ Պուսութեան կեդրոնէն ամէն տեսակ բարձր ձեռնարկները ու յաջողութիւնները գա-ւառներու մէջ արձագանգ գտնեն, այդ պարագային այն պիտրերուն մէջ, որոնք ժամանակէ մը ի վեր սկսած էին պարել կեդրոնէն, փափաք մը առաջ կուգայ օսմ. դրօշին, օսմ. նուիրական անունին տակ միասին ու համաձիր աշխատելու։ (Ծափահառութիւններ)։ Սա կէսն ալ պէտք չէ մոռնանք որ մեր ընկերներուն բաւ-ականները, ոչ միայն Օսմանցիներուն, այլ ամբողջ քաղաքակրթեալ աշխարհին կողմէ պիտի լսուին և անոնց գնահատանքը պիտի ենթարկուին։ (Ծափահառութիւններ)։ Աչ-խարհ աչքը բացած է և մեծ հետաքրքր-քութեամբ և ուշադրութեամբ կը նայի։ Այս Ժողովին մէջ կատարուելիք կաս-ծիքներու փոխանակութիւնէն կ'ուզէ հաս-կընալ գործելու մեր կարողութիւնը և քաղաքական ընդունակութիւնը։ Ամէն ոք կ'ըսէ մեզ.— «Բանդերը դիւրին է. չի-նելը դժուար է. բուն իսկ ճարտարու-թիւնը չենքերուն մէջ կը կայանայ»։ Ամէն ոք կ'ըսէ թէ բարենորոգման ու բարե-կարգութեան գործերու մէջ մեր յաջո-ղութիւնը այսինքն Օսմ. Սահմանադրու-թեան գործնական արդիւնքները տեսնել ենքը միայն վատահ պիտի ըլլայ մեր ա-պագային համար։ Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիտէն, որ ինչպէս անցեալին, նոյնպէս ապագային ալ մեր հայրենիքին ազատութեանը ու երջանկու-թեանը պիտի ծառայէ, ամէն պարագայի մէջ իր պաղարիւնութիւնը պահելով իր գործերուն մէջ ցոյց տուած մեծութեամբը ու չափաւորութեամբը աշխարհի գովեստին արժանացաւ։ Երեսփ. Ժողովին ալ եթէ հե-տեւի այդ ընթացքին և վիճաքանութեանց մէջ միշտ չափաւոր ըլլայ, այդ պարագա-յին աշխարհի առջեւ աւելի կը բարձրա-նայ մեր սահմանադրական կառավարու-թեան արժէքն ու վարկը։ Բարենորոգ-մանց մէջ Ժամանակին օգնութեան բա-ժինը չատ մեծ է։ Յառաջդիմութեան չաղին մէջ առանց ճամապարհի ու հասատարի քայլերով քալելը օգտակար է, անհրաժեշտ է։ Եթէ կան այնպիսիներ որոնք աւելի արագ չընթանալը յանցանք մը կը նկատեն և այս մեծ փոխուութիւ-նէն հայրենիքին օգտուած չըլլալուն կար-ծիքը ունին, պէտք է յանձնարարենք ա-տոնց որ նկատողութեան առնեն երկրին յուլիս 10էն առաջուան և հիմակուան վիճակներուն միջեւ եղած տարբերու-թիւնը։ (Ծափահառութիւններ)։ Մեր պարտականութիւններէն մէկն ալ է տերու-թեան հասոյթները ու ծախքերը քննելով յառաջիկայ տարուան եւմտացոյցը պատ-րաստել մարտին առաջ։ Մեր երկրորդ պարտականութիւն է պէտք եղածին պէս աշխատիլ ազգային տիրապետութիւնը ամ-բոր հիմերու վրայ հաստատելու։ (Ծա-փահառութիւններ), միանգամայն ծառա-յել որ մեր ազգային իրաւունքները և չահերը պաշտպանելու պաշտօն ունցող կառավարութեան գործադիր ոյժը աւել-նայ։ Յեղաշրջման այս տեսակ շրջանի մը մէջ դիւրին չէ գործ տեսնել և ուրուած վարչութիւն մը կանոնաւորել։ Հայրենա-սիրութիւնը կը պահանջէ դժուարութեան չենթարկել կառավարութիւնը, մանաւանդ երեսփոխանութեան վստահութիւնը գրբ-ուելիք կառավարութիւն մը որ չատ մը ներքին ու արտաքին հոգերով զբաղած է։ Պէտք է գնահատել այս շրջանին կա-րեւորութիւնը և չիրախտալ ձեռք բեր-ուած յաջողութենէն։ Ո՛րքան երջանկու-թիւններ ազէտի վերածուած են անխոհ-եմութեան հետեւանքով։ Զուրի կը քնա-նայ, բայց իրաւունքի և արդարութեան թշնամին բնա չի քնանար։ Թշնամին դէմ վեհանձն ըլլանք, բայց միշտ արթուն և զգնեալ գտնուինք։ (Ծափահառութիւններ)։ Մենք այս ազատութիւնը ձեռք բերինք միայն հայրենիքին բարգաւ-ճմամբը ու յառաջդիմութեանը ազատօրէն աշխատելու կարող ըլլալու համար։ Թող չսանձ որ քաղաքակրթութեան ու բարեկարգութեան իրրեւ միջոց ծառայող այս ազատութենէն չարամիտները ու դա-ւանանները օգտուին՝ խռովութեան ու քաջանանութեան իրրեւ գործիք հմտանալով։ Երեսփ. Ժողովին կազմութիւնը Սահմա-նադրութեան մասնակի կիրառումը կը նշանակէ։ Ինչպէս որ մարդս իր հայրենի-քին ծառայելու կարող ըլլալու համար պարտաւոր է իր մարմնոյ վասնգներու դէմ պաշտպանել, այնպէս ալ միւսներն համեմատութեամբ պարտաւոր ըլլանք պահպանելու այս Ժողովը և զայն ծնող Սահմանադրութիւնը։ (Ծափահառութի ն-ներ)։ Անցեալին օգտուելով, դգուշանանք այն սխալներէն որոնք ուրիշ երկիրներու մէջ ազգային տիրապետութեան դադրե-լուն պատճառ եղան։ Բարի կամքը ու մտադրութիւնը և հաստատամտութիւնը ամէն գործի մէջ կ'ապահովէ յաջողու-թիւնը։ (Բուռն եւ երկարատեւ ծափահա-ռութիւններ)։

Առենապետ Ամէա Բիզա պէյ խօսքը աւարտելով, ըստ կանոնի կարդալ տուաւ ըլլալը երեսփոխաններուն անունները։ Ցե-տոյ շնորհակալութիւն յայտնեց Ալի Նաքի պէյի, որ առժամեայ առենապետութիւնը վարած էր։ Նաեւ ծանոյց թէ վեհ. Սուլ-թանը ընդունած է Թալաթ պէյի երկրորդ առենապետութեան ընտրութիւը։ Առենա-պետը յետոյ ծանոյց թէ երկրորդ փոխ-առենապետի, առենադպիրներու և վա-րիչներու ընտրութիւնը պիտի ձեռնարկուի։ Նախ կատարուեցաւ երկրորդ փոխ-առենապետին ընտրութիւնը, որուն հետեւանքով Արիսթիսի փաշա 122 և Նէ-ճիպ Տրակա պէյ 120 քուէով բայարձակ մեծամասնութիւն չստացան։ Այդ միջոցին Ամէա Բիզա պէյ դուրս ելաւ, առենա-պետութիւնը թողելով փոխ-առենապետ Թալաթ պէյի։ Երկրորդ փոխ-առենապետի երրորդ ընտրելին համար ալ քուէարկութիւն կատարուելով Բուհի-էլ-Խալիսի էֆ. 109 քուէ չստացաւ։ Այս ձեռնարկուեցաւ առենադպիրներու ընտրութեանը որով Էնկիէրիի երեսփոխան Միհիթիր պէյ 149 քուէով, Առանայի երեսփոխան Ալի Միսիքի պէյ՝ 133, Դարաբիի երեսփո-խան Ագոսթալաղիզ էֆ. 112 և Իզ-միրի երեսփոխան Նիսիմ Մապլիան էֆ. 110 քուէով առենադպիր ընտրուեցան։ Ցետոյ երկար վիճաքանութիւններ կատար-ուեցան կայս. ճառին պատասխանը նոյն օրը նկատողութեան առնելու և կամ յե-տաձգելու խնդրոյն վրայ և վերջապէս մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ այսօր-ուան նիստին մէջ վիճաքանութեան են-թարկել այդ պատասխանը։ Ժամը 11½ին առենանը փակուեցաւ։ Այսօրուան նիստէն առաջ յանձնաժողովները պիտի գումար-ուին և ժամ 7½ին Երեսփ. Ժողովին սա-ենանը պիտի բացուի։ Նաեւ ընտրական տեղեկագիրներ և շնորհաւորութեան գի-րեր նկատողութեան պիտի առնուին։

—Անգլիոյ ու Ֆրանսայի դեսպանները չարաթի օրը շնորհաւորական այցելութիւն տուին Մեհակոյտին նախագահին և երես-փոխանական Ժողովին առենապետին։ Ցե-տոյ ներկայ գտնուեցան Երեսփ. Ժողովին վիճաքանութեանց։

* * *

Երեսփ. Ժողովին ճիւղերը երկկ դու-մարուելով զբաղեցան գահճաճին համար պատրաստուած պատասխանին քննու-թեամբը։ Այդ պատասխանը սկզբունքով ընդունուեցաւ և գնահատուեցաւ։ Միայն բացատրութեան ձեւերու մասին մէկ քանի բարեփոխութիւններ եղան։

—Մերակոյտին վիճաքանութիւնները հրապարակաւ կատարելու համար օրինա-գիծ մը պիտի պատրաստուի և մինչեւ որ այդ գործողութիւնը կատարուի, Մերա-կոյտին վիճաքանութիւններէն պէտք եղած մասերը լրագիրներուն պիտի հաղոր-դուին։

—Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Ե-րեսփ. Ժողովին երկրորդ դեր-ատենապետ Արիսդիսի փաչայի ընտրութիւնը։

—Երեսփ. Ժողովին չէնքին մէջ պիւ-ֆէ մը պիտի հաստատուի։

—Մեծ-Եպարքոսին մօտ դիմում եղաւ, որպէս զի Երեսփ. Ժողովին ատենապե-տին համար արժանավայել բնակարան մը յատկացուի։

ԳԱՀԱՃԱՌԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿՈՂՄԷ; ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Աւտաիկ Երեսփ. Ժողովին կողմէ կայս. ճառին արուելիք պատասխանը.

Վեհափառ Տէ՛ր,

Օսմ. Պատմութեան յաղթութեանց չրջանին յաջորդող դաղարման դարերուն մէջ մէկ կողմէ ծագած արտաքին հոգերը և միւս կողմէ տակէ աւելի զօրաւոր քանդում մը առաջ բերող ներքին զեղ-ծումներ օսմ. բոլոր տարրերուն համար դժգոհութիւն մը առաջ բերին, որուն հե-տեւանքով Ձեր կայս. հայրը Կիւլխանէի Խաթիթը Հիմայունով կարեւոր սկզբունք-ներ հաստատեց՝ անձնական իրաւունքնե-րու պահպանմանը և զանազան տարբերու դասակարգերուն միջեւ հաւասարութիւնը հաստատելու մասին։ Այդ կերպով Օսմ. Տէրութեան նոր կեանք մը պարգեւեց՝ դարուն պահանջմանց համապատասխան եղանակով։ Սակայն անհրաժեշտ էր մարդկային իրաւունքները աւելի ամուր, ընդարձակ ու լայնատարած կերպով ա-պահովել և ամրապնդել։ ատոր համար հարկ էր տէրութեան հին ձեւը փոխել և սահմանադրական դրութիւնը ընդունիլ, որ ազգային տիրապետութեան հիման վրայ հաստատուած է։ Այդ պատճառով Ձեր գահակալութեան ատեն, այդ անհրաժեշտ պէտքին համակերպելով, և նոյն ժամանակին բերմամբ, ընդհանուրին փափաքը ներկայացնող ազգին մեծամեծ-ներուն բաղձանքին համաձայն Ձեր Վեհափառութիւնը հրամայած էր Սահմանադրութիւնը հիմնել ու հրատարակել և Երեսփ. Ժողովը բանալ։ Արդէն պետու-թեան գործերուն մէջ խորհրդակցութիւնը և սահմանադրութիւնը հիմնական բան մը են։ Օրինական այս կարեւոր կէտին անհամապատասխան և սահմանադրականութեան հակառակող կառավարութեան ե-զանակին յոտի հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ բռնութիւնը՝ իրաւունքին և բռնակալութիւնը՝ արդարութեան կը յաղթանակէ ու կը զօրանայ առժամեայ կերպով, որով ամէն ատեն անընդունելի է։ Ձեր Վեհափառութեան ծանօթ էր ազգին այն ա-ատելուան ընդունակութիւնը և այն պա-րագան թէ Սահմանադրութիւնը պատ-րաստուած է այդ ընդունակութեան հա-մապատասխան եղանակով. այս կէտերը նշանակուած էին նաեւ Ձեր Խաթիթը Հիմայունիներուն մէջ։ Սակայն տէրութեան առաջնորդին ոմանց կողմէ հնարուած անդոյ դժուարութիւններու վրայ, ամբողջ ազգի մը ապագայ ճակատագիրը տարօրինակ հակասութեան մը զոհուելով Երեսփ. Ժողովը դադրեցուցած էր՝ Սահմանադրութեան գծած եղանակներէն և ոչ մէկին համաձայնելով։ Այդ անգոյ դժուարութիւնները հնարողները և Ձեր Վեհափառութիւնը խաբողները, չէին բաւականացած բռնարարելու Սահ-մանադրութեան տրամադրութիւնները, որ ազգին ապառութեան ու երջանկութեան հրվարտակն է, այլ իրրեւ զրպարտու-թիւն ազգին մտաւոր վիճակին թոյլատու չըլլալը մէջ բերած և չարամտութեամբ խնդրած էին Սահմանադրութեան յետա-ձգումը, ազգին իմացականութիւնը վար-կաբեկելու ատենն համարձակելով։ Սակայն երկրին մէջ կրթութիւնը տարա-ծելու պաշտօն ունեցողներէն ոմանց խել-քը փտեցնելու և աչքերը կուրցնելու հա-մար եղած վատագի ջանքերուն հակա-ռակ, ազգին իմացականութիւնը իր բնածին ընդունակութեամբ և բնական ողջմտութեամբը, ճիշդ ժամանակին հաս-կցաւ որ տեղի ունեցող փճացումը ան-գին անկում մը առաջ պիտի բերէ և թէ մինչեւ որ քաղաքական ու քաղաքակրթ-թական իրաւունքներէ չօգտուի, կարելի չէ գիրք մը ապահովել քաղաքակրթու-թեան և քաղաքակրթութեան բեմին վրայ, որով իր ընդհանուր բաղձանքը մատոյց Ձեր Վեհափառութեան։ Դարձեալ բարեբախտութիւն մըն է թէ Ձեր Վեհափա-ռութիւնը կատարեալ համոզում գոյացուց միայն տէրութեան պետերուն և մեծա-մեծներուն աչքն վրիպող վատնդն մեծ-ութիւնը, հանրային բաղձանքին և ներ-կայիս ու ապագային առաջ բերելիք մեծ երջանկութիւնը մասին. նաեւ համակար-ծիք չեղողներուն հակառակ և արդէն գո-յութիւն ունեցող Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն, Ձեր Վե-հափառութիւնը հրամայեց որ Երեսփ. Ժողովը՝ նոր ընտրութիւններ կատարուելով գումարուելու հրաւիրուի։ Ատոր համար ազգը շնորհակալութիւն կը մատուցանէ Ձեր Վեհափառութեան։ Ազգին զգա-ցումը Ձեր կայս. սրտին մէջ արձագանգ գտնելով, Օսմ. Տէրութիւնը անխուսա-փելի անկումէ մը ազատելով, յառաջդի-մութեան ու երջանկութեան ճամբայ մը առաջնորդեց։ Անգլիոյ մէջ ալ կայս. վատառութիւնը եթէ չարամիտներու խոր կանչները ոտնակոխ ըրած ըլլար, երե-սուն տարուան մէջ հայրենիքին զանազան կողմերը աւերակներու տեղ բարեզարդու-թիւններ, անկումի տեղ բարձրացումներ ու յառաջդիմութիւններ պիտի տես-նուէին, բռնակալութենէն անձնապէս օգտուող փոքրաթիւ խումբի մը շա-հուն համար ազգին սիրտին վրայ այնքան վէրքեր չէին բացուեր. փո-խանակ ատոնց հայրենիքը ամէն կերպով երջանիկ եղած կ'ըլլար և Օսմ. Տէրու-թիւնը շատոնց ձեռք բերած կըլլար տէ-րութեանց ամբողջութեանը մէջ իր արա-ժանի եղած քաղաքական ատեմնը։ Մեր բարեբաստիկ յեղաշրջումին վրայ օսմ. ազգը կը յուսար իր քաղաքական կատարելութեան համար խաղաղաբիրու-թեամբ և այդպէս իր կեանքի այդ նոր շաւղին մէջ արժանի ըլլալ քաղաքա-կրթեալ աշխարհին ազատասէր բոլոր տէ-րութեանց գնահատանքը ու աջակցու-թիւնը, սակայն ամբողջ ազգը մատա-կից է այն ցաւին զոր Ձեր Վեհափառու-թիւնը զգաց, տեսնելով որ Պուլկարիոյ իշխանապետութիւնը անկախութիւն հրա-չակած և անկէ անմիջապէս ետքը Սաս-տրոյ տէրութիւնն ալ իր երկիրներուն կցած է Պոսնան ու Հերսէգը, զոր առժա-մաբար գրաւած էր միջազգային դաշնադ-րութեամբ մը։ Քաղաքական այս միջա-դէպերը երկարատեւ յոռի անցեալի մը ժառանգութիւնը կը կազմեն։ Բնական է թէ ժողովս ամէն տեսակ աջակցութիւն պիտի ընծայէ Նախարարութեան մը, որ պէտք է այդ խնդիրները ազգին փառքին և իրաւունքներուն համապատասխանող եղանակով լուծելու. միջոցները գտնելու մտադրութիւնը ունենայ և Սահմանադ-րութեան ոգին համաձայն ազգին ե-րեսփոխաններուն վստահութիւնը վայելէ ու Ազգային Ժողովին առջեւ պատաս-խանատու ըլլայ։ Երեսփ. Ժողովիս գոր-ծելու մեծ եղանակը պիտի ըլլայ բոլոր տէրութեանց և Օսմ. Տէրութեան միջեւ բարւոք յարաբերութեանց տեւականու-թիւնը։ Ներքնապէս խաղաղ յեղաշրջ-ումի մը առաջ բերող ազգը, ամբողջ քաղաքակրթեալ աշխարհին ցոյց պիտի տայ թէ արտաքուստ ալ խաղաղութեան պահպանման անսասան կուսակիցներէն է։ Հաստատապէս կը յուսանք որ մեր տէ-րութիւնը, այդ կերպով, տէրութեանց ամբողջութեանը մէջ մեծ տէրութեան մը արժանի դիրքը պիտի ունենայ, տէրու-թեանց իրաւունքներէն պէտք եղածին պէս ու ամբողջովին պիտի օգտուի և ամէն տեսակ համակրութիւններ ու սէր վայելու իրաւունք պիտի չունի։ Կը յու-սանք թէ քաղաքական վերոգրեալ խընդիրները քիչ ատենէն բարւոք լուծում մը պիտի ստանան բարեկամական աջակ-ցութեամբը մեծ տէրութեանց որոնք մեր բարեացակամութեանը ու ջանքերուն և խաղաղասէր բաղձանքներուն վրայ վստահ են։ Ժողովս իրրեւ ամենամեծ ա-ռաջին պարտականութիւն, պիտի զբաղի, տէրութեան եւմտական գործերուն կա-նոնաւորութեամբը, բացարձակապէս թոյլ պիտի չտայ որ եւմտացոյցին հակառակ կերպով ազգին մէկ անհատին գրպանէն դրամ ելլէ և եւմտական գանձէն ալ ծախք մը ըլլայ։ Տէրութեան հասոյթներուն հա-ւատարիմ մէկ պահպանը և ծախքերուն ալ եռանդուն մէկ քննիչը պիտի ըլ-լայ, սակայն տարիներէ ի վեր իրարու յաջորդող և եւմտական պատմութեան մէջ գրեթէ նմանը չտեսնուած ծախքերու և չայլայութեանց ցաւալի արդիւնքը որքան ալ դժուարացնէ հասոյթներու և ծախքերու միջեւ հաւասարակշռութեան մը հաստատուելը ամէն տեսակ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Այէն պարագայի մէջ երբ մեր ծախքերը օրինաւոր պիտի ըլլան, մեր վարկը պիտի աւելնայ և ասկէ վերջը մեր տէ-րութիւնը աշխարհի առջեւ շռայլ ու մըս-խող պիտի չնկատուի, այլ իր գանձը եւ-մտական օրէնքներու համաձայն յանձնա-ձող և խնայող տէրութեան մը հանգա-մանքը ու հմտաբար պիտի ստանայ։ Անհրաժեշտ պայմաններ են որ մեր երկրին մէջ զանազան տարբերու և դասակարգե-րու երջանկութեան յատուկ միջոցները ձեռք առնելու համար անդորրութիւնը ու ապահովութիւնը հաստատուի, արդարու-թիւնը կատարելապէս բաշխուի, հանրային իրաւունքները պաշտպանուին, տէրու-թեան իշխանութեան կատարեալ անկա-խութեամբ կիրառումը ապահովուի, հայ-րենիքին ամէն կողմերը վարժարաններ բացուին, պետական վարժարանները բա-րեկարգուին, հայրենիքին բոլոր զաւակ-ները միաձեւ, ազատ, ազգային ու քա-ղաքական կրթութիւն մը ստանան, երկ-րին բերքերուն սպառման ներքին ու ար-տաքին նոր վայրեր բացուելու համար ճանապարհը և փոխադրութեան միջոցները աւելնան, արհեստները զարգանան, վա-ճառականութիւնը ընդարձակուի և երկ-բագործութիւնը յառաջդիմէ. նաեւ Օսմ. Տէրութիւնը, որ մեծապէս խաղաղասէր է, սորպուած է զօրաւոր ըլլալ, ոչ թէ ուրիշին իրաւունքը ընտարելու, այլ իր հայրենիքին օրինաւոր չահերը պաշտ-պանելու համար, որով մեր հայրենիքին ու սահմանադրական կառավարութեան պահապանները՝ ցամաքային ու ծովային զօրութիւնները կանոնաւորելու և կատա-րելագործելու պէտք է աշխատին՝ մեր աշխարհագրական դիրքին համապատաս-խան եղանակով։ Այդ պատճառով պիտի աշխատուի քննել թէ՝ կառավարութեան կողմէ տրուելիք և թէ ժողովին կողմէ պէտք տեսնուելիք օրինագիծերը. նաեւ պատ-րաստելու հայրենիքին պէտքերուն համա-պատասխանող և օսմ. ազգին գնահատ-մանը ու ընդունելութեանը արժանի կա-նոններ։ Ամէն պարագայի մէջ շնորհա-կալ ենք որ Ձեր Վեհափառութեան մտադրութիւնը բացարձակ ու անդրդիւ է՝ երկիրը վարելու Սահմանադրութեամբ, որ ճշմարիտ երաշխաւորն է վերոգրեալ գե-ղեցիկ բաղձանքներուն յաջողութեանը. նաեւ կը յայտարարենք թէ օսմ. ազգին այդ մասին ընդհանուր մտադրութիւնն ալ բացարձակ ու անդրդիւ է և ոչ մէկ ոյժով չի կրնար դադրիլ. միանգամայն բարե-խոհ ենք յայտարարելու որ ազգային տիրապետութեան մարմնացումը եղող Երեսփ. Ժողովին բացման օրը Ձեր Վե-հափառութիւնը մեր դէմը տեսնելով մեծ պարծանք ու գոհունակութիւն մը զգա-ցինք, ներկայութիւն մը որ վեհա-պետին ու ազգին միջեւ եղած արա-գելքներուն վեր

ԳԱՇԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԸ

Աչքի օրը Պոլսոյ կողմը մէկ քանի տեղեր գրութիւններ փակցուած էին, ուր անցեալները գահաժառանգ իշխան Ըէչատ էֆ.ի պալատան մէջ տեղի ունեցած միջադէպին վրայ խօսուելով, ժողովուրդը կը հրաւիրուի արթուն դառնուելու։ Նոյն գրութեան մէջ ըսուած է թէ Ըէչատ էֆ.ի մէջտեղէն վերնալէն ո՛վ պիտի օգտուի. ուստի նոյն միջադէպին թելադրութիւնը պէտք է փնտռել երկրորդ գահաժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի կողմերը։ Գրութիւնը կը յայտարարէ նաեւ թէ, կ'ըսէ Հուզուզը Ումուտիի, կայ անձ մը, որ տակաւին Եւրոպա չգացած, Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի բժիշկը եղած է. հիմա հոս կը գտնուի և ուրիշներուն ըրած խոստումներու գործադրութեան ժամանակը հասած նկատելով և Բոմիդէին ազդեցութենէն օգտուելով, մեծ ոճրի մը կը ձեռնարկէ։ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի հօրը ժամանակէն մնացած ծանօթ բնաւորութիւնը եթէ նկատողութեան առնուի, երեւան կուգայ թէ ի՛նչ տեսակ խաղ մը պիտի խաղացուի ազգին գլխուն։ Նոյն գրութիւնը կը ծանուցանէ թէ հանրութեան այդ թշնամին է Շուրայի Իսլամկի մնօրէն Տօքթ. Պէհաէտտին պէյ։ Ոստիկանութիւնը իսկոյն նոյնացուց այդ գրութիւնները և քննութեան ձեռնարկեց։

—Գահաժառանգ իշխան Ըէչատ էֆ.ի ապառնացող Վէյատատ համար բժշկական քննութեամբ հաստատուեցաւ որ մտային խանգարում չունի, որով տեղեկագիրները յանձնուեցան դատական պաշտօնարանին։

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ շաբաթ օրը գումարուեցաւ թաղապետական ընդհանուր ժողովը։ Ընտրութիւն կատարուելով թաղապետութեան Ա. Շրջանակին նախագահ Ճաֆէր պէյ և եգիպտացի Սայիտ փաշա դեր-նախագահ ընտրուեցան։ Յետոյ չորս յանձնաժողովներ ընտրուեցան սապէս.— Եւմացոյցի յանձնաժողով՝ Ըէճէպ պէյ, Մահմուտ պէյ, Էսատ պէյ, Թոփալեան էֆ., Շեվգը պէյ, Մէհմէտ Ալի պէյ, Լիզորաքի էֆ. ու լումայափոխ Եորկաքի էֆ.։ Իրաւաբանական յանձնաժողով՝ Դաարի պէյ, Թէվֆիգ պէյ, Տամլաքօ էֆ., Շերիֆ պէյ, Մուհիպ պէյ, Եագուպ էֆ., Բալաքի էֆ., հաճի Շեվգը էֆ., Ռէֆիգ պէյ, Սամի պէյ ու Մէհմէտ Ալի պէյ։ Ճարտարապետական յանձնաժողով՝ Օնիկ էֆ. Գարակէօզեան, Տոքդ. Մուհիէտտին պէյ, Հալիլ պէյ, Սայիտ փաշա, Շեվքեդ Ճէնանի պէյ, Հագգը պէյ, Սալիհ Սալիմ փաշա, Ալի պէյ, Ռէշմէյ պէյ, Մէհմէտ Սապէհ պէյ, Մէհմէտ Թէվֆիգ էֆ. և Ահմէտ Զէյնէլապէտտին պէյ։ Հանրային առողջապահական յանձնաժողով՝ Ահմէտ Մուխթար, տքդ. Մուհիէտտին, Ռէշմէյ, Արիֆ, Իսմայիլ Ճէնանի, Ճաֆէր ու Թահիր պէյերը։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախարարաց Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ որոշեց Կ. Պոլսոյ ոստիկաններու վարժարանը չուսուցանել հասատաւել. նաև ծովային նախարարութեան խորհրդական կարգել անգլիացի Կէմպէլ ծովակալը՝ 3000 ոսկի տարեթոչակով. անոր հետ գալիք նաւային սպաներն ալ ընդունիլ։ Նախարարաց Խորհուրդը նաև կարգաց Երեւի. Ժողովին ատենապետին մէկ գիրը Պոկաղիի երեսփոխան Եուսուֆ Շերվան պէյը նոյն ժողովէն հանելու մասին։ Խորհուրդը կարդաց Եգիպտոսի հեռագրական ու թղթատարական վերատեսուչ Սապա փաշայի տեղեկագիրը՝ հեռագրական ու թղթատարական բարենորոգմանց մասին. այդ գիրը որոշուեցաւ Երեսի. Ժողովին ներկայացնել։

—Նախկին Եպարքոս Ֆէրիտ և նոխորդ Եպարքոս Սայիտ փաշաներուն սմ. սական 25,000ական դրուշ յատկացուեցաւ իբրեւ անպաշտօն վիճակի թոշակ։

—Դարաքէօյի կամուրջին նորոգութիւնը վերջնականապէս որոշուեցաւ՝ 42,000 անգլիական ոսկի ծախքով։

—Քաղաքապետութեան պաշտօնատունը Տար-իւ-Սայրի շէնքը պիտի փոխադրուի։

— Սկիւտար Դարդիէղի Կալի Ընկերութիւնը մենաշնորհ ուզեց Բերայի, Դալաթիոյ ու Շիշլիի կողմէն մինչեւ Պէօյիւքտէրէ Վոսֆորի եղերքներուն վրայ օդային կաղ և էլեկտրական լոյս հասցնելու համար։

ԿԱԲՄԻԲ ԱՇԵԼՈՐ ընկերութիւնը կը հայթայթէ քաղաքին 75է աւելի վաճառատուններէ.

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ—ԿԱՀ-ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ

եւ ամեն տեսակ ապրանքներ

ԱՊՊԱԹԻՆ

ՏԷՆ 24 ամիս պայմանաժամով

ԾԱՆՈՒՕՑ.—Գարթ-բօսթալով և կամ ո և է ուրիշ միջոցաւ եղած խնդրանքի վրայ, մասնաւոր պաշտօնեաներ կը ղրկուին ամէն տեսակ տեղեկութիւններ տալու և գործառնութիւններ կատարելու համար։ 30—20

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

Այս գիշեր՝ Աբէլեան-Արմէնեան թատերախումբին տաղանդաւոր և շնորհալի դերասանուհին՝ Տիկին Արմէնեանի ի պատիւ. շքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի, որուն պիտի մասնակցին խումբին բոլոր դերասանները։ Նաև պիտի տրուի Շերվանզատէի նշանաւոր Եզիպեան, 3 արար, ուրիէ եւք Թէօտոր տը Պանվիլի Համբոյր, Ֆլէրիք քօմէտին 1 արար։ Ամէն անտնք որ Պատուի համարին վրայ հիացան պիտի փութան անշուշտ ներկայ գտնուիլ նոյն հեղինակին մէկ սիրուած գործին ներկայացումին, որուն մէջ լաւագոյն դերը ունի Տիկին Արմէնեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ա.ԶԱՏ ԿԱՌՈՒՑԵՐՆԵՐ

Վերջին մէկ քանի ամիսներուն կրած այլազան տպաւորութիւններու մէջ վրնտանօրէն ամէնէն խորունկը այն տպաւորութիւնը եղաւ, զոր կրեցի անցեալ հինգշաբթի գիշեր, ի պատիւ հայասէր Պ. Բիյատի արուած հացկերոյթին։ Բացի անկէ որ այդ հաւաքումը մեծարանքի պարտադրիչ և հանդիսաւոր ցոյց մըն էր դէպի՝ հայուն ծաւալ անկեղծօրէն ապրող և գանիկա երկայնամտօրէն ի լաւ աչխարհի պուռացող այդ անսպիտ Ցրանասցին, անիկա նաև Սահմանադրութեան հռչակումէն ի վեր առաջին առիթն էր ուր Հաւասարութեան կապը կը կապուէր հայ ցեղին ընկերային զանազան դասակարգերուն մէջ։ Շքեղօրէն յարդարուած հացաւից այդ սեղաններուն չուրջը արմուկ արմուկի, — չունչ չունչի, եթէ կ'ուզէք, — սեղմուող հայ անհատներուն պարզած այդ տեսարանը եթէ չատերուն համար գմայլելի էր, ինձի համար նաև անմոռանալի պիտի մնայ։ Ասկէց դեռ եօթը ամիս առաջ ատանի սեղան մը կրնային երեւակայել ամէնէն մեծամարիշ երեւակայութիւնները, ամէնէն Ֆանիֆ իսգ ենթադրութիւններ։ Եթէ այն թուականին, օրինակի համար, ըսէինք հայու մը. «Բարեկամ, եօթը ամիս ետքը, բանակցական կառավարութեան հայ բարձրատեղեաց պաշտօնատարը, այդ բանակալ կառավարութեան դէմ Հայաստանի լեռներուն վրայ կռուող ֆէյտայիներ, հայ յեղափոխութեան վարիչը, հայ միջակորեաքը, հայ հակայեղափոխականը, ինկած հարստահարուած հայ մամուլին ներկայացուցիչը խանդաղատանօք իրարու պիտի մօտենան, պիտի եղբայրանան, պիտի ողջագուրուին, պիտի հաւասարին», ինչ պիտի ըսէր այդ հայը. «Գէ՛ն, գնա՛, խելքեր ես, մա՛րդ. ատ բանդ՝ ի միս անգամ գալստեան։»

Եւ սակայն եղաւ այդ անհաւատալի բանը։ Հինգշաբթի գիշերուան հացկերոյթը հայ կեանքին մէջ նորագագ չրջանի մը նուիրագործումն է. անով ինկան խորտակուեցան հայ ընկերութեան այլեւայլ դասակարգերը իրարմէ անջրպետող թանձր պատուարները, ու հաւատիւնը կնքուեցաւ հոգ հանդիսաւորապէս, պատմականօրէն։ Հաւասարութիւն բառին ամբողջ քաղցրութիւնը ըմբշխնուեցաւ, խմուեցաւ, այդ երջանիկ գիշերը, այդ գաղջ ու հեշտալի մթնոլորտին մէջ հայ ընկերութեան ամէն ներկայացուցիչներուն կողմէ համաձայնասար եռանդով։ Հայ պուռժուան՝ հպարտութեամբ կռած իր քամակը հաճեցաւ արիարար ծռել վերջապէս՝ ազատութեան բոցերուն ու մրրիկներուն մէջէն հանող ֆէտայիին առջեւ։ Ու ֆէտային, իր պուռժուա արնակցին համար վաղուց ի վեր գուցէ իրաւամբ տածած արհամարհանքի ու տարակոյսի խոչոր զգացումը ա՛լ ապնուօրէն մէկդի դրաւ։ Հայ պաշտօնատարը անկեղծօրէն ծախեց հայ յեղափոխականին իսրտա ու բոցավառ ճառը, և իր կարգին ինքն ալ ճառեց՝ տարփողելով Յեղափոխութիւնը և խարանելով Բռնակալութիւնը, ինք որ բռնակալութեան երկրպագու և համակամ սպասարկուն եղած էր երկար տարի և բոլորներու մէջ անոր գոյութեան իրաւունքին անկեղծ հաւատացող մը։

Բիյատ՝ անագին ու անփոխարինելի ծառայութենէն յետոյ զոր մատոյց հայ դատին յաջողութեանը, նոր և մեծ ծառայութիւն մըն ալ մատոյց, այս անգամ Թերեւս անգիտակցաբար, իր սիրելի ու անմոռանալի անձը պատրուակ ընծայելով հաշտութեան այն դաշինքին որ կնքուեցաւ անցեալ հինգշաբթի գիշեր ազգային զանազան դասակարգերուն և ըմբռնումներուն մէջ՝ հանդիսաւոր ճառերով, զորս լրագրութիւնը արձանագրեց իր անկորնչելի էջերուն մէջ. դաշինք՝ որուն դէմ — յանգնութիւն է արդեօք ասիկա հուակելը — ոչ ոք պիտի ուզէ դատաստանել։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊԻ ԴԷՄ

Երէկուընէ ի վեր հրապարակի վրայ զրոյց մը կը շրջի թէ Թրքերէն լեզուով անստորագիր նամակ մը ղրկուած է Օսմ. Խորհրդարանի հայ անդամ Գրիգոր էֆ. Զօհրապի։ Այդ սպառնագրին համեմատ, Գրիգոր էֆ. Զօհրապ կ'արգիլուի օսմ. երեսփոխանութեան պաշտօնը չարունակելէ։ Հակառակ պարագային՝ իր կեանքը վտանգի մէջ է։ Ուրիշ զրոյցի մը նայելով, երկու-երեք զինուորականներ անձամբ ներկայացեր են իրեն, նոյն սպառնալիքը կրկնելով։

ՍԻՐԱՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ՅԱՓՇՏԱԿՈՒԱԾ ՏՈՒՐԲԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿԻՆ ՏԱԿ

(«Ա.Բեւկիր»ի ուղղուած հեռագիրը)

Մշոյ, Կինճ, Սասունի, Պուլանըքի, Վարդոյի բնակիչներուն նախորդ տարիներու մէջ կրած զրկանքները արդէն իսկ չեն կրնար դարմանուիլ զրկուած նպաստներով և արկածեալ ժողովուրդը անօթի ծարաւ, նիւթապէս ու բարոյապէս բոլորովին զրկուած, մեծ օգնութեան կը կարօտի։ Սակայն տուրքի հաւաքիչները գիւղերը պատելով բռնապետութեան ատենի ընթացքին կը հեւեւին և նպաստի անունով տրուած ողորմութիւնները գիւղացիներու ձեռքէն կը խլեն։ Արդ՝ տանջուած ժողովուրդին, համար ամենամեծ օգնութիւն մը պիտի ըլլայ, եթէ տուրքերու գանձումը ատեն մը գադրի, և այդ մասին ստիպողական դարման մը կը խնդրենք յանուն կարօտ ժողովրդեան։

Զ.Մ.ԴՈՒԱՆ Զ.Ա.ԴԱՆՈՒԹ

ՎԱՇՐԻՃ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՁԱՐԱՁԱՐ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Երէկ գիշեր, ժամը մէկուկէսին, իր տխուր արարքներովը ծանօթ Վաշրիճ վարդապետ երկու անծանօթ անձերու կողմէ յարձակում կրելով Պատրիարքարանի փողոցին մէջ, չարաչար սպանուեցաւ մաւզէրեան ատրճանակի ոմբը գնտակներու տարափին տակ։ Սպանուած վարդապետին դիակը անմիջապէս փոխադրուած է Պատրիարքարան, ուր կը մնայ տակաւին։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է։ Այս սպանութեան շարժառիթը յայտնի չէ։ Ոմանք կը վերագրեն կնոջական խնդրի։ Իսկ ուրիշներ արդարացի հեռեւանքը կը նկատեն այն վատ արարքներուն որոնց հեղինակը հանդիսացաւ Վաշրիճ վրդ. քանակալութեան չրջանին։ Մարդասպանը ձերբակալուած չէ։

ԿԱՌՍԵՐԱԶՈՒՆ ԻՇԽԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼԱԼՆԵՐԸ. — Ի նպաստ Հայաստանի սովեալներուն, Սկիւտարի քարոզիչ Վահանպեան Սրբազան և Դարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեան ակէ առաջ, ինչպէս գրած էինք, դիմած էին կայսերազուն իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին և Մէֆիտ էֆ.ներու, անոնց նպաստը խնդրելու։ Հայաստանի սովեալներուն համար։ Ակէ առաջ Եուսուֆ Իզզէտտին իշխան ութ օսմ. ոսկի ղրկած էր։ Երէկ Մէֆիտ էֆ.ի ապարանքին Տնօրէններէն Զէյքի պէյ և Սպիտնեան Մաքսուտ էֆ. Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին երթալով Տէմիրճիպաշեան Գարեգին էֆ.ի յանձնեցին երեսուն օսմ. ոսկի կայսերազուն իշխանին անունով՝ ի նպաստ Հայաստանի սովեալներուն։ Թէ՛ Քարոզիչ Սրբազանը և թէ Թազ. Խորհուրդը, Հայ Ազգին և անոր սովեալներուն անունով կրկին և կրկին շնորհակալութիւններ յայտնեցին, որոնց պատասխանելով յիշեալ էֆ.ները, յարեցին թէ Մէֆիտ իշխան պատրաստակամ է ամէն պարագայի մէջ իր բարերար ձեռքը կարկառելու Ազգին վերքերուն բուժմանը և բարօրութեանը համար։ Տէմիրճիպաշեան էֆ. այսօր նոյն գումարը կը յանձնէ Ս. Պատրիարք Հօր։

ՆՊԱՍՏԻՑ ԳԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ վերջնական կարգադրութիւն մը ընելու համար գաղթականներու հարցին նկատմամբ, ուրբաթ օր խառն նիստ մը գումարեց Դալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, գաղթականաց Ցանձնաժողովին հետ։ Կարծիքներու փոխանակութիւններէ ու խորհրդակցութիւններէ յետոյ միաձայն հաւանութեամբ քառանդամ մը պատրաստուցին և իրենց առաջարկութիւնը որոշեցին գրաւոր կերպով ներկայացնել Ազգ. Կեդր. Վարչութեան։

ԿԻՒՐԵՂԷՆ Պատրիարքարան հասած գրերու վրայ, որոնք տեղացի հացակրօտ ազգայիններու խեղճ վիճակը կը նկարագրէին ու նպաստ կը խնդրէին, որոշուեցաւ 100 ոսկի ղրկել հեռագրով։

ՏԻՒԶԵՐՍԼՀԱՅԱՆ արուեստագիտուհին՝ Տիկին Սառա Պէհնար վերջին անգամ մայրաքաղաքս գտնուած միջոցին, նոյն խումբին հայազգի մեծ արուեստագէտը Պ. Մաքսուտեան խոստացած էր խնդրել Սառա Պէհնառէ որ ի նպաստ Հայաստանի սովեալներուն Բարիզի մէջ ներկայացում մը տարքէ։ Այս անգամ Պատրիարքարանը որոշեց յատուկ գրերով խնդրել Բարիզարնակ Տէրաք՝ Տիգրան խան Բէլէկեանէ, Միրզան Յովակիմեանէ և Անտոն Հաճեանէ, որպէս զի անձնապէս դիմում ընեն Տիկին Սառա Պէհնարի մօտ և խնդրեն որ փետրուարի մէջ բարեհաճի տալ այդ ներկայացումը։

ՆՊԱՍՏԻՑ Ցանձնաժողովը իր բոլոր դրամները, ամբողջ հայ սովեալներու անունով եկած և ոչ թէ գաղթականներու, քանի որ բուսական ատենէ ի վեր դադրած է այդ անունով նպաստ գալը, մօտաւորապէս 4000 ոսկի, ի պահ դրաւ Օսմ. Պանքան։

ԳԱԼԻՍԱԿՈՆԵՐԸ բազմաթիւ նամակներ հասած են և կը հասնին Պատրիարքարան զինուորական տուրքերու գանձման խնդրին առթիւ. նամակագիրներ կը յայտնեն թէ կառավարութիւնը, Սահմանադրական կառավարութիւնը, փոխանակ հողագործ ազգաբ դասակարգին դիրութիւններ ցոյց տալու, կարծես դիտմամբ ա՛լ աւելի խստիւ կը պահանջէ զինուորական յետնեալ տուրքերը։ Ս. Պատրիարք Հայրը այս գրերուն վրայ ապրիլ թազիրով մը դիմում ըրաւ Բ. Դուռը։ Իսկ ակէ առաջ կը լսէինք թէ երկրագործական պանքային մէջոցաւ հեռագրով ղրկուած բոլոր նպաստի գումարներ ստացած են։

** Ֆիլիպէէն Խորինէէն և ուրիշ բազմաթիւ քաղաքներէ, նպաստատաւաք մարմիններ բազմաթիւ հանդերձեղէններ ղրկած են ի նպաստ Սասունի ազգայիններուն։

** Հաճէն ղրկուած նպաստները քմահաճօրէն չը բաշխուելու համար, Պատրիարքարանը տեղւոյն մէջ նպաստաբաշխ մարմին մը կազմեց՝ տեղացի վաճառականներէ։ Ցակոբ էֆ. Գրքքեաշարեանի գլխաւորութեամբ։

ՏՐՍՊԻԶՈՆԻ Առաջնորդ Լիմմանուէլ վրդ. դեռ չէ պատասխաներ Աչոտ եպս.ի կողմէ ղրկուած այն գրին, որով կը յանձնարարուէր հաստատել Տիրայր վրդ.ի դէմ իր բրած ամբաստանութիւնը։ Զարմանալի է որ տասնեւհինգ օր եղաւ որ այդ գիրը ղրկուեր է և Լիմմանուէլ վրդ. լուռ կը մնայ։

ԳԱԳԹԱԿԱՆԱՑ Ցանձնաժողովին կողմէ կարգ մը գաղթականներ ղրկուած էին Ռոտոսթօ, ուր սկսած էին աշխատիլ 7—8 ղրչ. օրավարձքով։ Այժմ այդ գաղթականները վերադարձեր են Պոլիս, օրավարձի նուազութենէն դժգոհած։ Զենք հասկնար թէ երբ Ռոտոսթոյի պէս քաղաքի մը մէջ առ այժմ 7—8 ղրչ. օրական մը կը գտնեն, ինչ պատճառ ունին դժգոհելու։ Կը կարծեն կոր որ երբ հոս վերադառնան դարձեալ առաջուան պէս Պատրիարքարանի մնուցէկէն ամէն օր ուզածնուն չափ դրամ և հաց պիտի առնեն։ Այն օրերը անցան. հիմայ հաց իսկ պէտք չէ տալ այդպիսիներուն, որոնք գործը ծայրայեղութեան կը տանին այլ եւս։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ քառանդները իրենց մէջ հանգանակութիւն մը կատարած են ի նպաստ սովեալներու. և արդիւնքը յանձնած են Ս. Պատրիարք Հօր։

ՌԷՏԱՅԻ աղգայիններ հանդարտութիւն մը կը պատրաստեն, ներկայացնելու համար Պատրիարքարան։ Այս գիրը առաջագրողները պիտի խնդրեն որ Բերայի քարոզիչ Սրբազանը չը նախագահէ Բերայի Թազ. Խորհրդոյ ընտրական գործողութիւններուն։

ԿԵՂԴ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ և ուրիշ ուսանողներ որոնք վերջերս գաւառներէ հասած են, իրենց բնակարանէ և մնունդէ զուրկ վիճակը յայտնելով, միջոց ու դիւրութիւն խնդրած են իրենց ուսման կարեւոր հետեւելու համար։ Քաղաք. Ժողովը նկատի առնելով ուսանողներու խնդրանքը, յանձնարարած է Նպաստից Ցանձնաժողովին, Ուսումն. Խորհուրդին և Եկեղեցական Հոգաբարձութեան, որ իրենց կարծիքն ու առաջարկութիւնները ներկայացնեն այդ ուսանողներու օգնութեան միջոցներուն և ձեւին վրայ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒ ԱՐՏԱՍՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ.—Այս իրիկուն ի պատիւ Կովկասահայ խմբին կարող և այնքան կարճ ժամանակամիջոցի մէջ, իրաւամբ յարգանքի ու գնահատումներու արժանացած՝ Տիկին Դուրեան-Արմէնեանի, շքանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Վարիէթէի մէջ։ Այս առթիւ Բերայի բարձր դասու տիկիններ՝ հայազգի Արուեստագիտուհին, իրենց անկեղծ հիացումը արտայայտելու համար չքեղ հացկերոյթ մը որոշած են տալ Սելամտիի մէջ, որու միջոցին ազգանուն գոնարիղէն մը պիտի նուիրեն։ Այս գործին գլխաւորար գլուխ կանգնած է՝ ծանօթ վաճառական Արսէն էֆ. Արսէնեան։

ԽՍԱԿՆ ԺՈՂՈՎՈՑ վերջին նիստին մէջ բաւական մեծ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցեր են ամուսնալուծման խնդիրներու առթիւ, քանի որ Քաղաք. Ժողովի անդամները դիտեր էին որ վերջին կրօն. Ժողովի նիստին մէջ 3—4 ամուսնալուծումներ տեղի ունեցած էին և հետեւաբար պահանջած էին որ ասկէ վերջ ամուսնական խնդիրները փոխանակ միայն Կրօնական, Խառն Ժողովի քովէն ալ անցնի։ Այս վիճաբանութիւններու միջոցին Կրօն. Ժողովին ատենապետը Հմայեակ Սրբազան, որուն ատենապետութեամբ գումարուած նիստին մէջ կատարուած էին այդ ամուսնալուծումները, ինքզինքը վիրաւորուած զգալով եղած բուռն ակնարկութիւններէն, տաեր քալեր է Ժողովէն։ Ս. Պատրիարք Հայրը յետոյ իր կողմէ Տ. Յակոբոս Ծ. վրդ. Շահպազեանը ղրկեր է Ատենապետ Սրբազանին՝ մօտ հրաւիրելու համար որ դարձեալ ներկայ գտնուի Ժողովին։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Դաղթականաց Ցանձնաժողովին հետ նիստ մը պիտի գումարէ, գաղթականաց նախորդ յանձնաժողովին հաշիւները քննելու համար։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԻՍ ՊԱԼԱՏՍԶԵԱՆ ՍԵՐԳՕ ՊԷԿԻՆ Վ.ԲԱՆ. — Անցեալ գիշեր, անծանօթ անձեր, Մանիսայի մէջ գտնուող Պալեօղլանց ազարակը երթալով, զինեալ վիճակի մէջ, Երբ Սերգօ պէկին սենեակը մտնել կ'ուզէին, կրակ բրին սենեակին վրայ որոնք արգիլել կուզէին զիրենք։ Այս մէջոցին պահապանները մէկը սպաննուեցաւ և միւսը վիրաւորուեցաւ։ Պահապաններուն կողմէ նետուած կրակներէն ալ չարգործներէն մէկը սպաննուեցաւ։ Արշալոյսին կատարուած քննութենէ մը հակիրճուած է թէ գիւղացի Միթրօ անուն մէկն է Սերգօ պէյը սպաննել ուզողը, անձնական թշնամութեան հետեւանքով։

*** Անհնարին կ'սէ թէ Միթրօ՝ պահապաններէն մէկը Սայիտ Զաւուշը սպաննելէ և միւսն ալ որ Արնավուտ մըն էր, վիրաւորելէ վերջ, Սերգօ պէյի սենեակն ալ մտեր և առաջարկեր է անձնատուր ըլլալ և երբ Սերգօ պէյ մերժեր է, այն ատեն երկիցս կրակ բրեր է անոր վրայ որոնցմէ ոչ մէկը հանդիպեր է անոր։ Եւ երբ Միթրօ նորէն պատրաստուեր է կրակ ընել, Սերգօ պէյ իր բէվոլվէրով սպաններ է զայն։ Զէնքերու արձակումէն պահապանները «Հէյ վախ, պէյերնիս զարկին» պոռացեր են, որուն վրայ Միթրօի ընկերները կարծելով որ իրա Սերգօ պէյն է զարնուողը «Հայտէ, Միթրօ մենք կ'երթանք կոր, գուն ալ մեր եռեւէն եկուր» պոռացեր ու փախեր են։

(Առձագանգ)

ՌԱՆԳԱԼԹԻ Վիճնական վարժարանին մէջ կիրակի օր ի նպաստ սովելոց ներկայացում մը պիտի տարքուի։

ՀԱՆԳ. Սամսանդրական-ռամկավար կուսակցութիւնը, որուն ծրագիրը հրատարակուեցաւ և որուն մէջ ձուլուած են վերջինները Վեր. Հնչակեան, Արմենեան և Միութենական կուսակցութիւնները, իր կ. Պոլսոյ կեդր. ակումբին գրասենեակը հաստատած է Պահչէ-Գիւղու, ճէլալ պէյ խան, թիւ 42։ Նախկին Վեր. Հնչակեան կուսակցութեան գրասենեակը (Մաթիէսխան, թիւ 25) ուղղուած նամակները պէտք է այսուհետեւ ուղղուին հետեւեալ հասցէին՝

Club Central du P. C. D. A.
djélal Bey Khan N. 42, Constantinople

Ա.ՋԳ.—Ռուսաստանի Ուղղափառութիւն մէջ Արտաչէս էֆ. Թէպիրեանի վարձու բռնած և Մէարիֆի պատկանող մաղազային մէջ գտնուած մանիֆեսթատրա թօհանիկի և ամբողջ մօպէլեաններու ապրանքները ըստ ցուցակի վեց հարիւր տասնիրինը լիրա օսմ. և վախսուհօթը չէնթի փոխարէն գնած եմ, և փոխարժէքը եղած երկու հարիւր օսմ. լիրա և վախսուհնբեօթը չէնթը կանխիկ վճարած և մնացորդ երեք հարիւր յիսուն լիրային համար տասնամեակ կառ պոնօ տուած եմ իր հրամանին վճարելու, ուստի առեւտրական օրէնքի համաձայն կը հրատարակեմ դայս ի գիտութիւն։

ՀԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՂԻԱԵԱՆ

1908 դեկտ. 12 3—3

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀՆՕԱՑԻՐՆԵՐ

ՀՈՍՈՍ, 27 դեկտ.— Իլ Մաթթինօ լրագիրը զգայացուցիչ յօդուած մը հրատարակած է։ Նոյն թերթը, երկարօրէն վերլուծելէ յետոյ զանազան պետութիւններու քաղաքական կացութիւնը՝ արեւելեան տագնապին տեսակէտով, կը յայտարարէ թէ կատարուած բանակցութիւնց բոլոր ձեւացումները ուրիշ նպատակ չունին եթէ ոչ ժամանակ շահիլ, պատերազմական պատրաստութիւնները լրացնելու համար, բայց խաղաղասիրական արդիւնքի մը չեն ձգտիր բնաւ։ Էլ Մաթթինօ կըսէ թէ յառաջիկայ գարնան ապահովաբար պատերազմ պիտի ծագի Պալքանեանեանե

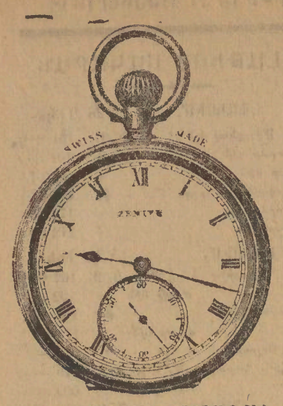

ՈՐՆ Է ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԵՒ ԱՄԵՆՈՒՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՄԻԱԿ ԺԱՄԱՑՈՑՑԸ

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ եւ ԸՆԿ.

ՉԵՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻԶ, 1900

ՈՐՆ Է ԺԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏՆՈՒՈՂ ԺԱՄԱՑՈՑՑԸ

ԹԻՒ 16 — ՊԱՇՃԷ ԳԱԲՈՒ — ԹԻՒ 16
Օռլոգի-Պահ հասարակաց դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նէօշադէլի Դիտարանին. 1903

Մեր յարգոյ յանախորդներուն դրականապէս ապացուցանելու համար մեր ՉԵՆԻԹ ժամացոյցին ուրիշ ամէն ժամացոյցներէ ունեցած բացառիկ առաւելութիւններ, վերոյիշեալ երեք յատկութիւններէն այսինքն նրբանկամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն (haute précision), միայն մէջ իսկ բերացող ՉԵՆԻԹ ժամացոյց մը երբէք գնորդներու կողմէ մեզ վերադարձուի, պատրաստ եմք վճարելու փոխարժէքը, առանց ո եւ է առարկութեան։ 50—46

ԱՐՏԱՔՈՑ ՄՐՑՄԱՆ
Անգամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

1908Ի ԶՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ
ՆՈՐՈՅԹՆԵՐԸ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԲԱՐԻԶ 9, ՐԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԻԼԱՆՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ ճնշակ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆԻ ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր գեղեցիկ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ժամանակակից գիտերով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕՓԻՏԻ, ԷՆ. ԷՆ.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Պեհ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բաղամ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—44

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները դուռ մնալ. պարզապէս չինուած ըլլալով, իրենց ամրութեամբ ամենքն գնահատուած են, որ աղխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքներու. դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ոգած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է ուելի պատուոյ վկայական և չքդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բոլոր Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին մինչեւ Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Գօն Մարտէր դիմաց թիւ. 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան թիւնէլի հետ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Գալաթա) 1. Մուլթան Համամ թիւ. 2։
) 2. Մուլթան Գայրաթիւ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ. 13։
Սկիւտար) Ջարյը Ղոյը. թիւ. 120։

Դասերը և նպաստաւորութիւնները հրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վաճառատունը կը գտնուի Բերա. Մեծ փողոց, թիւ. 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի առնը։ 16 50—26

ՎԱՃԱՌԻՈՒՄ Է
Արտասահմանում տպագրւած 96 գոյնով 63 × 50 սանտ. մեծութեամբ

ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Գեղարուեստական յայտնի պատկերը
ԳԻՆՆ Է 3 ՐՈՒԲԼԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՏԱԽՍՈՎ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԴ ԺԱՄԱՑՈՑՑԻ Շղթայից կախելու համար	ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ Կանանց համար
ԳԻՆԸ Է ԱՍԿՕՒՑ 18 ր. 50 կ. ՕՐԾՍԿՈՒԹԻՒՆ 3 ր. 50 կ. Ճանապարհածախսով	ԳԻՆԸ Է ԱՍԿՕՒՑ 15 ր. 50 կ. ՕՐԾՍԿՈՒԹԻՒՆ 3 ր. 50 կ. Ճանապարհածախսով

Դիմել՝ Russie, Tiflis, Veliaminovckaia 24 V. Vardanian 20—16

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ս.ՊԳ. — Կ. Պոլսոյ թրամուէյներու Ընկերութիւնը նուազուրդի կը դնէ 300,000 խրատնարդ ապրանքներու հայթայթումը, Պանարմայէն եկած կամ համարէք սեւ սակէն։ Նուազուրդին մասնակցիլ ուզողները կրնան յանձնառութեանց տետրակը Ընկերութեան մասնագիտական գրասենեակէն։ Յանձնառութեանց տետրակը պէտք է վերադարձուի Ընկերութեան, առաջարկուին կողմէ հաստատութիւն յայտնուած կամ ստորագրուած. պէտք է նաեւ կնքեալ պահարանի մէջ նշանակել գինը և տասը օսմ. ոսկիի եբրայեւարութիւն մը տալ, որ Ընկերութեան Մնտուքը պիտի մնայ մինչեւ նուազուրդի վերջը։ Դեկտ. 30ի չորեքշաբթի օրը (Ն. Տ.), կէս օրէն 3 ժամ յետոյ, նուազուրդը պիտի կատարուի Ընկերութեան կեդրոնատեղին Վոյվոտա փողոց Գալաթիա։ Նուազուրդի մասնակցողներուն ներկայութեանը, պահարանները պիտի բացուին և նուազուրդի պիտի ձեռնարկուի։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 25 դեկտ. 1908 5—1

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻԿ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին 8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին 3,700,000 ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Դավալա, Կ. Պոլիս (Գալաթիա և Պոլիս), Մանասթիր, Սկիւպ եւ Իպմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻԿ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաղաքած փոխանակագիրներ։ Չեքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժէթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չեքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Առանձներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանատրական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Գանձը Սալօնիկ փոքր վճարումներու համար ալ ինչպիսի Մասուկ մը ունի, յատուկ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—47

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԹԱԼԱՒՈՐՔ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Նաւարկութիւն երեւելի նաւերով
Նոյեմբեր

Դշ. 12/25 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիւրէ և Պոսֆորս. եէր օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 12/25 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Երշ. 13/26 Իզմիր, Պիրէան և Ազեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Նշ. 13/26 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 14/27 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Տարսանէլ, Մէրսին, Իսկէնտրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բաթում և Ազեքսանդրիա. ժամ 4

50—27

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կատարուելիք 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կարգ. 228 խառն Ուղ. Ժ. Վ.	ԿԱՑԱՐԱՆ		ԳԱՐՁ Կարգ. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	Մկն. Էսկի-Շէհիր	Ժմն.	3 —
12 42	» Կէօքճէ Քրսրք	Մկն.	2 20
1 39	» Սապանճը Բունար	»	1 38
2 33	» Ալաքաւնա	»	12 42
3 14	» Զէքիրլէր	»	11 53
4 11	» Տէօյէր	»	11 05
4 40	» Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	» Համամ	»	9 53
5 14	» Կազլիկէօլ համամ	»	9 44
5 41	Ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	Մկն.	9 13
6 01	Մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	Ժմն.	8 53
6 41	» Գէօյիւք Զօպանլար		8 20
7 36	» Զայ	»	7 33
8 21	» Իսհագլու	»	6 40
8 45	» Եասսիան	»	6 15
9 16	» Ագ շէհիր	»	5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	» Իլկին	»	4 03
11 55	» Գասրն-Խանը	»	3 09
12 50	» Սէրայ-Իւրի	»	2 27
1 22	» Մէյտան	»	1 47
2 22	» Բուլնար-Գոյլ	»	12 42
3 —	Ժմն. Գոնիա Իրիկ.	Մկն.	12 — Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կարգ. 122 խառն Ուղ. Ժ. Վ.	ԿԱՑԱՐԱՆ		ԳԱՐՁ Կարգ. 21 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	Մկն. Էսկի Շէհիր	Ժմն.	11 —
1 44	» Ագ Իունար	Մկն.	10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	» Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	» Պիլէր	»	7 4
5 35	» Սապլէր	»	6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	» Բօլաթլի	»	5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	»	3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ	»	2 47
10 — Իրիկ.	Ժմն. Էնկիւրիւ	Մկն.	2 — Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կարգ. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.	ԿԱՑԱՐԱՆ		ԳԱՐՁ Կարգ. 421 խառն Ուղ. Ժ. Վ.
7 15	Մկն. Համիտիէ	Ժմն.	5 03
7 33	Ժմն. Ատա-Բազար	Մկն.	4 45

ԱԼԱԵՈՒՆԴ - ՔԷՕՓԱՀԻՍ

ԵՐԹ	Կր. 322 խր. Ուղ. Ժ. Վ.	324 խր. Իր. Ժ. Վ.
Կայարան		
Ալաեունտ Մկն.	2 35	12 45
Քէօփահիա Ժմն.	2 55	1 05
ԳԱՐՁ	Կր. 321 խր. Ուղ. Ժ. Վ.	323 խր. Իր. Ժ. Վ.
Կայարան		
Քէօփահիա Մկն.	2 —	12 05
Ալաեունտ Ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կարգ. 44 խառ. Ուղ. Ժ. Վ.	Կարգ. 46 խառ. Ժ. Վ.		ԿԱՑԱՐԱՆ		ԳԱՐՁ Կարգ. 41 խառ. Ուղ. Ժ. Վ.	Կարգ. 43 խառ. Ժ. Վ.
առտ. 12 32	իր. 7 45	Մկն.	Բարաքէօյ	Կամուրլ	Ժմն. 4 44	առտ. 11 55 իր.
12 52	8 05	Ժմն.	Հայտար Փաշա		Մկն. 4 24	11 15
1 22	8 15	Մկն.	» »		Ժմն. 4 12	10 54
2 37	9 29	Ժմն.	Բէնթիք		Մկն. 2 58	9 50
2 45	9 40	Մկն.	»		Ժմն. 2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա		Մկն. 2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյզէք		» 2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի		» 1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ		» 1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ		» 1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարբէճա		» 12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆթլիք		» 12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ		» 12 18	7 21
5 13	12 18	Ժմն.	Իզմիտ		Մկն. 12 —	7 06
5 38		Մկն.	»		Ժմն.	6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրթէնա		Մկն.	6 10
6 39		»	Սապանճա		»	5 41
7 03		»	Հասիրքէ		»	5 25
7 44		»	Հէյզէ		»	4 32
8 04		»	Աք Հիսար		»	4 10
8 33		»	Մէքէճէ		»	3 45
8 57		»	Լէֆքէ		»	3 13
9 32		»	Վէզիր Խան		»	2 38
10 12		Ժմն.	Գիւլէֆի		Մկն.	2 02
10 24		Մկն.	»		Ժմն.	1 50
11 32		»	Քարաքէօյ		Մկն.	1 —
12 13		»	Գոզթիւք		»	12 24
12 59		»	Իսի Խանու		»	11 48
1 29		»	Զուքուր Հիսար		»	11 16
իր. 2 07		Ժմն.	Էսկի Շէհիր		»	10 40 առտ.

Միխաս չոգենաւք, նաւակոտ Թորք։
Բասրիլլո չոգենաւք նաւակոտ ձոն
Ընդհանուր վճարագրով Հարկ նոս ֆր ապառանք
Թոլիցо չոգենաւք, նաւակոտ Պարիզը դեկտ. 30ին
Դիմել Տարանկարեանաց Հ. 2018 ԷՆՐԻՔՍՈՆ
Թիւ. 23—24, Գիւլիւզ Միւլէք Խան. Գալաթիա 19 50—7

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։
50—3

ՄՕՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող օդանաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայդօգրիս
Միճիս	Էմէյսիս
Բաւիսիս	Գուլգիրիս
Թէյլիր	Մօհրիս
Նարայօճ	Ֆայէի
Նավարին	Ֆարոս
	Թիլոս

Առաջին գարգի լոկոմոտիւոյ լաւ կան պրատուէտ եմ, նուազագոյն մէկ ամսոյ ընդ ամենայնոյ տեղի, երկարատեւ. Թեամբ կը լուսաւորուի եւ ինքն համարեա նոքա համար տեղի տեղի

Երկրորդ կարգի լոկոմոտիւոյ ալ ուսա մանտոյեն թուաց համարդնեւ կ'ուսանի բայց տեղ տեղի չուսնի

Կ. Պոլսի Լիբերտի եւ Բարգի ինն է

Դեղ թնդրաք գանատանեանցին ալ փոխադրութիւնք կամ Պուլգարիոյ մարդու հասնելու համար՝ իրենց հրամանագիրը տան չուսնելուն ժամանակ ամէն 22 ամսուան։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւակոտ գրասենեակ տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուի

Դիմել առ Ն. Վ. ՕՒՐԹՈՒ եւ Գրգեանցիք

Ուսնիկ խան Գալաթի դրան Գալ.

ՀԷՔԻՄ ՄՕՍ Ընկ

50—24 31 Հէքիմ Սարգիս Լիբեր

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՄՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէրի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։
15 50—24 Թ. ՌԻԼՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԿԱՑ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.երու երթեւեկ. 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) թշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՑԼԻ — ՏՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒՆԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		Կոխմբ. 623 Ամր. եւ Շմբ. Առտու
Գոնիա	Մկն.	12 30
Գալին խան		1 01
Զումբա		1 45
Արբզ էօրէն		2 13
Մանասուն		2 42
Գարաման	Ժմն.	3 13
	Մկն.	3 28
Սիրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնա		4 44
Ալանա		5 20
Էրէյլի	Ժմն.	5 45
	Մկն.	6 05
Գուլկուրլու	Ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ Կայարան		Կոխմբ. 624 Ամր. եւ Շմբ. Իրիկուն
Գուլկուրլու	Մկն.	6 35
Էրէյլի	Ժմն.	6 53
	Մկն.	8 50
Ալանա		9 17
Այրանճա-Տէրպէնա		10 01
Սիրօվա		10 43
Գարաման	Ժմն.	11 07
	Մկն.	11 22
Մանասուն		11 55
Արբզ էօրէն		12 24
Զումբա		1 —
Գալին խան		1 36
Գոնիա	Իրիկուն Ժմն.	2 05

50—3

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻՔ

Ընդմէջ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուն	Թոն	Անուն	Թոն	Անուն	Թոն	Անուն	Թոն
Աւլանա	1069	Տիտա	1311	Հիսարլիք	1531	Մարսելլա	3709
Գլէնք	3607	Տամիա	988	Հիմալա	3720	Մէքսուս	3557
Աշէլլ	1563	Տաւրա	1865	Հարսիթիա	600	Մելա	1057
Լիթուանիա	1977	Տրանսիտ	[illegible]	Հանսիատիկ	595	Մանչէսթէլլա	
Գասանա	1928	Տիտանա	504	Իսիս	2354	Մանչիլլա	3419
Գրանտիա	1354	Էլաքա	3464	Իտանա	3540	Նէքտր	1982
Գրիֆիլլ	4481	Էլտանտաս	1520	Ջիմնա	1080	Ոսէթ	4100
Գեղա	1371	Էրանքա	1841	Քլէտա	1055	Նանթաքիս	1036
Դանիրա	1837	Էթնա	954	Քանլիս	3607	Օրլանտու	1635
Դարէս	1944	Թիմլանա	1828	Քանիս	709	Պուլէրմա	1457
Դարա	1094	Թրամիտիա	349	Լէս	953	[illegible]	310
Զիգաստ	2739	Թրանսիտրան	4583	Լէսանդր	1772	Քրեսնա	1329
Ժուլիա	1881	Կամբրէս	3060	Լիվիանա	3643	Քրինոլոս	1653
Գարտանա	4285	Կիլանա	1143	Լարտիար	3121	Բոլլ	1613
Գանիա	4903	Կարա	1011	Մարսա	724	Բաֆէլ	1739
Գարա	895	Կրանա	1635	Մարգենիա	1978	Բաղդատիա	180

Ընդհանուր վճարագրով Հարկ նոս ֆրանսական։

Միխաս չոգենաւք, նաւակոտ Թորք։
Բասրիլլո չոգենաւք նաւակոտ ձոն
Ընդհանուր վճարագրով Հարկ նոս ֆր ապառանք
Թոլիցо չոգենաւք, նաւակոտ Պարիզը դեկտ. 30ին
Դիմել Տարանկարեանաց Հ. 2018 ԷՆՐԻՔՍՈՆ
Թիւ. 23—24, Գիւլիւզ Միւլէք Խան. Գալաթիա 19 50—7

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՃԱՃԵԱՆ,